Nr. 77. Brașov Sâmbătă-Duminecă 6 (19) Aprilie 1914. Anul LXXVII.

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 „
Pe trei luni. . . 6 „
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 „

TELEFON Nr. 226.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

REDACȚIA
ȘI ADMINISTRAȚIA
Târgul Inului Nr. 20

INSERATELE
se primesc la administrație. Prețul după tarif și învoială.

Manuscrisele nu se în napoiază.

Pe cruce.

De mii de ani se țese povestea și ea totuși nu s'a mai învechit. Place și astăzi, răpește, stoarce lacrimi și înveselește sufletele.

De ce?

Pentrucă povestea e *viața însaș* cu întreg rostul ei, cu firea ei.

Isus e simbolul înțelepciunii ș'al muncei, el e întruparea bunătății, simbolul durerii ș'al suferinții, jertfa nedreptății ș'a răutății omenești, întruparea răbdării ș'a abnegațiunii, prigonitul șleahtei stăpânitoare, stupide și imorale și în acelaș timp el e eroul care învinge calvarul și care înscrie pe cruce biruința cea mai desăvârșită a virtuții asupra păcatului.

Au fost și sunt și astăzi oameni cari au suferit, au fost și sunt înțelepți cari sunt huliți pentru înțelepciunea lor, sunt ș'au fost oameni buni cari au fost invidiați pentru bunătatea lor; durerea și suferința au cuprins atâția oameni și cearcă și astăzi atâtea neamuri; atâția nevinovați au fost și sunt jertfa nedreptății ș'a răutății omenești; atâtea neamuri, atâția sclavi au fost prigoniții șleahtei stăpânitoare. Și istoria ne-a arătat atâtea învieri ale celor cari au suferit pentru adevăr și dreptate.

Povestea e vecinic actuală. Isus e tălmaciul ei cel mai ilustru. El e simbolul viu al vieții.

Și mai ales popoarele mărunte, cei mici, cei umiliți se închină lui, el e divinul protector și mântuitor al acestora.

Un sentiment ca acesta mă cucerește când văd pe credincioșii români cum aleargă la crucea lui Isus, la înmormântarea lui, la învierea lui... Cucerniei, cu ochii plini de lacrimi, azi scăpărători de fericire aleargă acești credincioși.

Căci poate nici un alt popor în ziua de azi nu vede mai bine în Isus simbolul vieții sale...

Popor euminte, dar ținut cu deasila în întunerec, popor iubitor de muncă, dar căruia nu i-se dă de lucru, pentruca să nu i-se dea dreptul la vieață, popor lovit mereu în tot ce are el mai scump, nedreptățit pentrucă e bun, milos și drept, prigonit pentrucă îndrăznește să ție și el la vieața lui. Acest popor urcă calvarul în acest veac al luminii întocmai cum odinioară Isus într'un veac de întunerec urca acelaș calvar. Iar un popor tot așa de aspru ca și cel de atunci, crescut și atârnat de acești Ahasveri cere răstignirea celui mai bun, celui mai blând și mai nevinovat popor.

Din culmea Crucii acest popor însă privește ertător la plebea care „nu știe ce face". Pe fruntea lui strălucește lumina unui gând divin și 'n locul cununii de spini luminează aureola *învierii*. Din sângele lui nevinovat scormonit de spinii cari i-au fost înfipți în cap fără milă va răsări dreptatea lui.

Suntem în culmea durerii, suferințele noastre sunt mai multe ca oricând, dar nici-odată nădejdea nu ne-a fost mai mare ca acum și nici când suferințele noastre n'au simțit mai mult apropierea învierii.

Toate bisericile și toate satele și târgurile noastre răsună de strigarea sfântă: „Cristos a înviat". Și din mijlocul acestui strigăt și din sunetul clopotelor eri plângătoare azi sonore se ridică atotbiruitoare învierea unui neam care astăzi se luptă încă cu chinurile Crucii. (vn.)

———

In adunarea de Mercuri a comitatului Sibiiu s'au stabilit cercurile de votare în cele trei cercuri electorale rurale ale Sibiiului: Sebeșul săsesc, Nocrich și Săliște și s'a ales noul comitet central electoral.

Cercul electoral al Sebeșului va avea trei cercuri de votare: Sebeș I, Sebeș II și Mercurea; al Nocrihului patru cercuri de votare: Nocrih, Gușterița, Cisnădie și Cristian, iar al Săliștei trei cercuri de votare: Săliște I, Săliște II și Avrig.

———

Primul proces de presă. Abia este o săptămână de când s'a introdus noua lege de presă și s'a și intentat primul proces pe baza ei. »Fericitul» ziar, care are să fie mai întâiu reglementat, este »Nèpszava.» Ziarul socialist în numărul său de Paști a scris un articol cu titlul «A înviat Christos ori nu?» în care s'a ocupat în formă umoristică chiar cu noua lege de presă.

Procuratura a aflat, că articolul vine în conflict cu legea și la recercarea ei poliția de stat a provocat prin un ordin în scris, pe redactorul Garami, să numească pe autorul articolului.

Și așa se începe și se va continua șirul proceselor de presă în »liberala» Ungarie.

———

Impăratul Wilhelm nu pleacă la București. Corespondentul din București al ziarului »Az Est» a cerut ministrului de externe Porumbariu o audiență spre a se informa dacă este adevărată știrea despre vizita împăratului Wilhelm la București. *D. Porumbaru ar fi declarat că în cercurile oficiale nu se știe nimic despre proiectul unei asemenea vizite.*

———

»Novoje-Wremja« despre escursiunea independiștilor la Petersburg. Ziarul rusesc »Novoje-Wremja« constată într'un recent articol, că toate străduințele contelui Tisza, de a împedeca plecarea contelui Karolyi și a opoziției la Petersburg, *sunt zadarnice.* Prin această vizită se va șterge amintirea intervenției armate a Rusiei din 1848 în favoarea Casei de Habsburg și în contra unguriior...

———

„Austria Nova".

Cernăuți Aprilie 1914.

Ziarul »Czernovitzer Allg. Zeitung« într'un articol de fond, foarte frumos și bine documentat, se ocupă de inițiativa unor politicieni, mari comercianți și idustriași din Viena, de a se organiza într'o ligă, a cărei *exclusivă* menire să fie pacificarea singuraticelor națiuni ale imperiului Habsburgic, respective ale Austriei.

Imprejurările politicei externe par a fi deschis ochii politicianilor, cari obicinuesc să aibă orizonturi mai largi precum și a cercurilor comerciale și industriale cari își văd amenințată propria lor existență în dăinuirea actualelor stări nefirești, când germanii Austriei bazați poate pe reminiscențele trecutului caută și azi să-și impună voința și limba lor, călcând în picioare drepturile și prerogativele celorlalte naționalități cari locuesc în această parte a imperiului habsburgic.

Această mișcare este cu atât mai semnificativă, cu cât s-a pornit chiar din *initiativa germană*, adecă a acelei națiuni ai cărei reprezentanți aflători la guvern caută prin fel și chip să mai mențină încă și *azi* imperializmul german cu toate păcatele lui, imperializm, ce din nefericire l au gustat atâtea secole de-arândul celelalte neamuri sub obălduirea austriacă.

Faptul că la Viena s-au pus bazele Ligei pentru pacificarea popoarelor Austriei, e semnul cel mai bun, că soarta acelor popoare nici pe departe nu e așa de trandafirie, precum o arată lumii unii politicieni interesați și e cea mai frumoasă desmințire a afirmării politicianilor noștri, trimbitată în presa vieneză și bucovineană, că Românii trăesc în Bucovina ca'n raiul lui Mohamed...

Vorbind despre noua Ligă, care poartă numele »Austria Nova« ziarul »Cz. Allgemeine Zeitung« scrie între altele:

»Modest și fără multă vorbă s'a constituit Liga și noi încă nu știm cu ce mijloace va realiza ea salutara-i propagandă. Câteva cuvinte însă din apelul de înființare al ei ne au plăcut atât de mult, încât nu putem să nu le relevăm. Ele nu sunt nouă și au fost adese ori pronunțate de bărbații luminați ai noștri. Iată aceste idei:

„Noi în Austria mergem ca racul în ceea ce privește chestiunile sociale și economice, pe când jur împrejurul nostru este numai progres. Mizeria noastră se reduce la luptele dintre singuraticele naționalități și totuși nimic mai ușor decât să învețe a se cunoaște reciproc singuraticele popoare, cari au trăit împreună în decursul atâtor veacuri"...

„Noi Germanii Austriei trebuie să ne obicinuim acum cu ideea, că au trecut zilele dominațiunei noastre indiscutabile în acest stat; acum însă trebue să'nvățăm imediat să punem în locul dominațiunei, conducerea, pentru ca să nu fim cu desăvârșire prăbușiți"...

Aceste cuvinte le însoțește »Cz. Allg. Zeitung« cu următorul scurt dar rațional comentar:

„Aceste sunt în adevăr vorbe bune. Ele ar trebui să servească drept motto tuturor partidelor politice germane din Noua Austrie, ce voiesc s'o întemeieze unii bărbați însuflețiți".

Trăim va se zică zilele, în cari înșiși atotputernicii noștri stăpânitori, nemții, vin să recunoască publice »că zilele dominațiunei lor indiscutabile în acest stat au apus și că 'n locul dominațiunei de altădată trebuie ei să'nvețe a lua rolul de conducători, dacă nu voesc să fie prăbușiți«...

Și'n aceste zile, când ei înși-și își simt slăbiciunea și apropiata lor cădere de vor persevera pe calea de acum, politicianii noștri români prin politica lor mai rea decât echivocă, caută să lungească în Bucovina agonia imperializmului german din Austria!

Ne doare inima când ne gândim la slăbiciunea celora, cari s'au cocoțat la cârma politicei noastre naționale din Bucovina și cari în dorul de a-și vedea satisfăcută vanitatea lor personală nu înțeleg semnele vremilor, în cari trăim.

Dar să ne rugăm lui D-zeu, nu însă cu cuvintele d-lui Simionovici din »Neue Freie Presse«: »Ferește-ne Doamne de prietini« ci *„Scapă-ne Doamne de politicianii noștri de azi«.*

v-l.

———

Intrevederea de la Abbazia. Consfătuirile între contele Berchtold și San-Giuliano în Abbazia au continuat eri și alaltaeri și probabil se termină azi, Sâmbătă. Cei doi miniștrii și șefii lor de secție au conferit Joi toată ziua. S-au discutat detaiurile diferitelor chestiuni. Un rol activ are cu deosebire prințul Avarna, ambasadorul Italiei la Viena. Nu se știe pozitiv despre ce s-a discutat în conferențe, dar de sigur s au rezolvit chestiuni actuale. Se afirmă că între conferențiari s-a

Cronica de Duminecă.

— Păreri și impresii literare. —

Portretul lui *Nichifor Crainic* n'a fost publicat în nici o revistă, în nici un jurnal. Poetul e un student, care se luptă cu greutăți și care știe că d. Marvan cere pentru un clișeu de-o coloană șase lei.

Nici notițe la cronica revistelor n'am citit despre Nichifor Crainic. Pentru-că, sfios fiind din fire, n'a colindat redacțiile cu notițe scrise de el însuși, după cum e la modă. Băiatul ăsta brunet și cuminte nu se bucură nici de protecția mai-marilor, pentru-că n'a publicat dări de seamă elogioase despre conferențe lucrate de unii și citite de alții. Mi se pare părintele Scriban i-a făcut un loc de pedagog la seminarul Nifon. E destul sprijin pentru un tânăr, care își vede de esamere și scrie lucruri frumoase, trăite și simțite.

N'am citit nici anecdote din vieața acestui talent, dar am citit bucăți, cari m'au făcut să înțeleg odată mai mult cât prețuește cinstea de cugetare și sinceritatea în esprimarea sentimentelor trăite, iar nu autosugestionate sau numai închipuite. M-au făcut să înțeleg odată mai mult cât de frumoasă este armonia dintre atitudinea omului în vieață și gândurile și simțirile esprimate în scris.

Căci este așa de departe frazeologia barbarilor ce au dat năvală în literatură, este așa de ridicolă această frazeologie față de versurile acestea ale lui Nichifor Crainic:

De mic, o tată, m'ai crescut în dorul
Să tălmăcesc a firii largă carte,
Mi-ai revărsat în inimă fiorul
Câmpiilor deșelenite 'n Marte.

M'ai dus în fața zărilor deschise
Și soarelui i-am îndurat arsura,
In sufletu-mi buchetele de vise
Au înflorit când înflorea răsura.

Când tu arai, c'un tril de doină 'n gură,
Sub arcul cerurilor unduiate,
Am învățat a versului măsură
Din simetria brazdelor arate.

Din felul cum se 'nalță ciocârlia
Am învățat aprinsele avânturi
Și ritmul, care naște armonia,
Din legănarea grânelor în vânturi ...

Tu scrii și-acum cu plugul, primăvara,
A țarinii mănoasă poezie;
Eu, grea, dar dulce, mi-am ales povara
Să zugrăvesc divina-i măestrie.

Și 'n vis, când noaptea își resfiră 'n slavă
Luciosul păr gătit cu flori de aur,
Prielnicile zâne din dumbravă
Mi-aduc zâmbind ghirlande verzi de laur.

O dragoste nefățărită față de natura, care nu cunoaște fardul și minciuna, o identificare a sufletului propriu cu sinceritatea acestei firi, care știe să mângâe și să înalțe, știe să ierte și să răsplătească cu ghirlande de laur pe cei curați la inimă. Poate un poet să-și manifesteze această dragoste mai frumos, decât prin recunoașterea că totul îi datorește ei?

Această recunoaștere îl va feri de decepțiile celor ce idealizează oameni, celor ce dintr'o mână de lut îmbibată de patimi își fac idoli azi, ca să'i sfărâme mâne. De aceia nu vei întâlni în nici unul din versurile lui Nichifor Crainic păreri adânci de rău după aurul risipit din suflet pe calea muritorilor ce nu pot prețui îndumnezeirea lor din partea tresăririlor ce ies din grotescul robilor formalismului. Cu aceiaș sinceritate va cânta balada austrului; copil și el al firei ce'l inspiră, poet vagabond din țara frumoaselor fete, din țara'nfloritului nard:

Hoinar am umblat prin livezi
De palmi cu umbre eterne;
Lumină de aur se cerne
Pe pajiști cu albe cirezi,
Pe iarba ce'n preajmă cât vezi
Talazuri sub pasu-mi s'așterne.

Și-asemeni umblat-am hoinar
Pe țărmi tăcuți și sălbateci
Cu schimnici bătrâni singuratici,
Și-adesea oftam cu amar
Cântându-mi duios un pescar
Pe undele mării-Adriatici...

Tu oare nu vezi uneori
A vieții trecută năiucă
Și jalea atunci nu te apucă
Cu netălmăcitu iflor?
— Din urmă te chiamă un dor,
Nainte-o poruncă de ducă!

Aidoma-i sufletul meu.
La pieptu-mi cu dulcea chitară,
— Rapsod vagabond de odinioară
Eu cânt tânguios ca Orfeu
Cântări care umblă mereu
Cu mine din țară în țară.

Castele pe coaste de munți,
Femei sărutate'n balcoane
Din iureșul sprintenei goane,
Și fluvii pășite de punți
Și codri sonori și cărunți,
Nimbați de apusuri; — icoane.

Cu aceiaș gingășie va face apropierea între lacul ce'și făurește în noaptea înstelată o lume ce dispare cu primele iviri de zori. O apropiere făcută de puțini dintre poeții noștri așa de cu succes:

In fiecare noapte, când bolțile s'aprind,
Stropesc cu aur lacul ce cântă priveghind.
El cântă 'n aiurare și 'n fundul lui adună
Tezaure — imagini de stele și de lună.
Se leagănă 'ntre țărmuri și murmură în șoapte,
Stăpân pe-atâta aur în fiecare noapte,
Deși ca ieri și astăzi și mâni se va trezi
Că ce culege pierde în fiecare zi.

Cu seara-ți crește visul și-ți moare trist în zori,
O, iac vrăjit adesea, mințit de-atâtea ori,
Asemeni unui suflet ce-și făurește lumi
De pe tărâmul unde cu gândul doar te'ndrumi.
Mereu aceleași visuri răsar și iar dispar.
Iar tu le cânți venirea și plângi al lor zadar
Intunecat de umbră și aprins de înstelare
In goana nesfârșită a clipelor fugare.

Apropierea aceasta dintre sufletul omenesc și natură constitue la Nichifor Crainic în majoritatea cazurilor prilejul fericit de cântec, motivul care face să tresară pe lira lui modestă, dar atâta de drăgălașe în accentele ei, armonia curată a versului. A versului simpatic prin melodia lui, prin felul cum știe să ți-se strecoare în suflet. O stea în căderea ei își are un rost. Ritmul căderei ei se va transforma în cântec. Cronicarul sec și sectar, venal și corupt sufletește va trece peste el cu aceiași inconștiență cu care ochii iubitori de colori strigătoare trec peste viorica parfumată, dar modestă, spre a se opri la coloarea strigătoare și otrăvitoare a floarei de mătrăgună.

Un suflet normal se va opri însă totdeauna cu drag la rânduri ca acestea din »Nocturna« lui Nichifor Crainic:

Grămezi de umbră moale prin crengi s-au aninat
Și-s t t mai somnoroase luminile în sat,
Păianjenișul păcii s-a 'ntins sub bolta naltă
Doar coruri de b rateci, la margine de baltă,
S'aud așa departe, departe în surdină.
O clipă mă cred singur și fruntea mi se'nclină
Dar, vezi, tăcerea care prinsese să mă 'ngroape
A răscolit un suflet de undeva, de-aproape
Și-auzi ce jalnic cântă! Mărgea după mărgea
Curg notele și-s rare de p r'că le-ai vedeà
Sculptate clar pe fondul de liniște albastră.
Curg rare, tot mai rare și pline de jelanii

tabilit o deplină înţelegere. După terminarea conferenţelor se va da un comunicat, un aide-memoire, despre cele discutate şi hotărârile luate.

Se afirmă apoi, că contele Berchtold, în expozeul său ce-l va ţinea la 28 Aprilie c. în delegaţiuni, va vorbi mai pe larg şi despre întrevederea de la Abbazia.

Referitor la întrevederea din Abbazia, corespondentul ziarului „Neues Wiener Tageblatt“ comunică ziarului său, că ar fi lucru pripit a se afirma că tratativele s'au terminat, căci o mulţime de chestiuni au rămas nerezolvate şi vor trebui discutate din nou. Aceasta este însă explicabil, având în vedere vastul material ce a fost discutat. Acest material cuprinde în sine toate chestiunile politice, comerciale şi internaţionale ale celor două ţări.

Pentru moment chestiunea Epirului este cea mai importantă şi ştirile defavorabile sosite în ultimul timp, necesită o discuţie serioasă şi grabnică între Austro-Ungaria şi Italia. In ce priveşte Albania, cele două ţări au procedat în totdeauna de comun acord, dar aceasta este şi necesar şi este cert că se va evita o divergenţă de păreri, mai ales că ambele au în vedere interesele Greciei, şi se poate afirma că şi Germania lucrează în acelaşi direcţiune.

Instrucţiune pentru conscrierea alegătorilor.

In deosebita atenţiune a fruntaşilor şi poporului nostru.

— Fine. —

Şcoalele noastre sunt datoare să caute şi să îngrijească ca un bun comun de mare însemnătate ziarele de progres, cum şi alte însemnări de acest fel, de când numai se află în arhivele lor, căci numai şi numai pe baza acestora vor putea da certificate despre absolvarea cl. IV şi VI elem. pentru cei ce au drept de alegător după noua lege.

Că există ziarele de progres şi că din care ani există, la fiecare şcoală se va constata în decursul lunei Aprilie a. c. deocamdată pentru timpul dinnainte de anul şcolar 1900-1901 In privinţa aceasta susţinătorii de şcoale au o mare datorie, care trebuie împlinită chiar în zilele acestea.

Fiecare susţinător de şcoală poporală (de băieţi şi mixtă) e dator a prezenta (bemutatni) primăriei comunale ziarele de progres ori alte însemnări de progres din cele mai vechi timpuri până la anul 1900—1901 inclusiv, pentru a se constata, că aceste însemnări de progres din IV şi VI a şcoalei elementare din care ani şcolari se află. şi că în aceste însemnări e însemnată şi de pe cari ani terminarea cu succes a clasei, specificat după obiectele de învăţământ sau cel puţin în general. Primăria comunală în luna Aprilie 1914 face constatarea de lipsă şi rezultatul îl cuprinde în protocol în 2 exemplare, pe care îl subscrie primarul, notarul şi reprezentantul susţinătorului şcoalei. Un exemplar din protocol se păstrează în arhiva comunei, al doilea exemplar în arhiva şcoalei. Totodată însemnările de progres se adună laolaltă câte un an, ori de pe mai mulţi ani împreună, şi se cos laolaltă, iar capătul aţei se sigilează cu sigilul comunei, ca fără a se tăia aţa nici să nu se poată pune, nici scoate foi din volumul cusut. (§ 2 al ord. minist. cit.)

Inspectorul şcolar la vizita cea mai de aproape a şcoalei examinează însemnările de progres astfel cusute şi sigilate, iar dacă află vr'o lipsă, ori eroare, raportează comitetului administrativ. Pentru ziarele de progres din anii după 1900—1901 face însuşi inspectorul constatarea de lipsă şi sigilarea.

La şcoalele desfiinţate ziarele de progres sunt a se căuta şi a se da spre păstrare primăriei comunale.

Cine vrea să câştige certificat şcolar despre absolvarea clasei IV sau VI a şcoalei elementare pentru dovedirea dreptului de alegător, să-l ceară dela şcoala, unde a învaţat, dacă există, dela primăria comunei, unde a fost şcoala, dacă şcoala nu există. Certificatul îl dă şcoala, respective în numele primariei notarul şi primarul Certificatele aceste se dau, în înţelesul legii, scutite de timbre şi de taxe.

Cine nu poate căpăta certificat şcolar din cl. VI. elem., fie că nu se mai află însemnări de progres din vremea când a terminat şcoala, fie din altă cauză, — poate ajunge în listă pe baza cunoştinţei scrisului şi cetitului. Deosebirea însă e foarte mare la cei ce mai trebuie să dovedească şi darea, căci aceea la certificat de 6 clase e numai de 2 cor, la certificat de 4 clase elementare şi numai ştiinţa scrisului şi cetitului e de 20 cor. Meseriaşul şi negustorul cu 6 cl. elementare nu trebuie să mai dovedească altceva, cel fără certificat trebuie să aibă şi o calfă. sau 10 cor. dare de un fel, ori 20 cor. din mai multe feluri. Aplicatul la întreprindere industrială cu 6 cl. are drept de alegător, fără 6 cl. mai trebuie să dovedească şi că a fost ucenic şi că are certificat dela autoritatea industrială, sau dacă n'are acest certificat, că a lucrat în cei 5 ani din urmă într'una sau cu întreruperi cel puţin trei ani în aceeaş meserie. In asemenea drept e cel aplicat în vre o economie de câmp ca conducător şi supraveghetor dacă are 6 clase şi dacă ştie şi numai scrie şi ceti. La cel aplicat în serviciu public sau privat deosebirea e că cel cu 6 clase trebuie să dovedească numai 3 ani la acelaş stăpân, cel fără 6 clase cinci ani. In asemenea drept sunt membrii familiari ai unui alegător, cum şi cei cu grad de subofiţer, cu şi fără 6 clase.

Cine nu poate avea certificat din cl. IV elem. trebuie să dovedească cunoştinţa scrisului şi cetitului înaintea comisiunei de conscriere (când se face conscrierea) prin cetirea unui text tipărit şi prin copiarea unui text dictat de preşedinte sau vre-un membru al comisiunei. Scrisul şi cetitul se poate dovedi în ori ce limbă din ţară la cetit şi dictat se întrebuinţează o o carte de cetire din cl. VI. elem.

Această dovedire prin cetit şi scris înaintea comisiunei se face numai odată, când alegătorul va fi luat mai întâiu în listă.

Se mai poate dovedi scrisul şi cetitul şi prin *certificat dat de comisiunea examinătoare* dela autoritatea administrativă. Astfel de comisiune examinătoare se compune după ordinaţiunea ministrului de culte din 31 Martie 1914 la fiecare pretură (solgăbirău), preşedinte statornic e primpretorul, comitetul administrativ designează 3—18 vicepreşedinţi dintre funcţionarii administrativi şi 6—36 membri în jumătate dintre funcţ. adm. în jumătate dintre bărbaţii de şcoală (activi, ori pensionaţi).

Comisiunea ţine examen în subcomisiuni de câte 3 membri. Subcomisiunea constă în afară de preşedinte dintr'un funcţionar adm. şi dintr'o putere didactică.

Examenul se ţine în centrul cercului, în localul ce se hotăreşte. In primul rând aceste examene se ţin în luna Maiu 1914, după aceea în fiecare an în luna Februarie.

Inainte de începerea examenelor autoritatea administrativă e datoare să deie o publicaţiune (în 1914 cu 8, după aceea cu 15 zile mai înainte), în care să facă cunoscută însemnătatea cunoştinţei scrisului şi cetitului din punct de vedere al dreptului de alegător, condiţiunile admiterii la examen, că examenul e fără plată, să spună hotărât ora şi locul examenelor şi că la examen se poate înştiinţa în persoană sau prin scrisoare până la ziua începerii examenelor.

La examen se poate admite oricare bărbat de 24 ani. Cei admişi se iau într'o listă în ordinea cum s'au anunţat. Examenul e public.

La examen se cetesc 5 şire tipărite, iar 2 şire se scriu după dictat dintr'un text arătat de preşedintele, ori un membru al comisiei, dintr'o carte de cetire întrebuinţată în cl. VI elementară.

Despre rezultatul examenului se declară întâiu puterea didactică, în caz de diferinţă de păreri hotăreşte preşedintele. Hotărârea se publică după putinţă numai decât, dar negreşit în aceeaş zi. Dacă examenul nu reuşeşte, se poate repeta ori înaintea comisiei permanente, ori înaintea comisiei de conscriere.

Dacă examenul a reuşit, cel examinat capătă certificat cu următorul text:

In înţelesul §-lui 73 din art. de lege XIV din 1913 scutit de timbru.

Certificat.

X. Y. . . . locuitor din comuna. . . . (comitatul), care s'a născut în . . . . (comuna, comitatul, ţara, anul luna, ziua), înaintea comisiunei permanente compuse în înţelesul §-lui 51 din art. de lege XIV din 1913 despre alegerea deputaţilor la dieta ţării azi a dovedit odată pentru totdeauna cu putere pentru întreagă ţara, că ştie scrie şi ceti.

Dat. . . . . .

. . . . . .
membrul comisiei. preşedinte.
(Sigilul autorităţii adm).

Certificatul are valabilitate pentru întreagă ţara, şi dovedeşte ştiinţa scrisului şi cetitului pentru totdeauna.

Acesta e al doilea mod admis de lege pentru a dovedi scrisul şi cetitul.

Cum toate partidele politice din ţară se mişcă pentru a se folosi de aceea ce dă noua lege electorală, puţin cât este, dar tot e de folosit, ne ţinem şi noi de datorie a atrage atenţiunea conducătorilor satelor noastre, fruntaşilor noştri politici, ca în faţa lucrărilor de conscriere a alegătorilor să se ridice la culmea chemării lor, să lumineze pe cei-ce au dreptul de alegător asupra hotărârilor legii, mai ales să stăruiască, ca cei-ce pot, să-şi câştige certificatul de absolvire al clasei VI elem., iar cei-ce nu pot, cel puţin al cl. IV elementare, iar cei-ce nu pot câştiga aceste certificate, dar au cunoştinţa scrisului şi cetitului, să nu cruţe osteneala de a se înfăţişa înaintea comisiei de conscriere şi a da dovadă despre cunoştinţele lor prin scrisul şi cetitul a câtorva şire dintr'o carte de cetire.

Cei-ce vreau să aibă certificat cu putere pentru întreagă ţara să se înfăţişeze înaintea comisiunei permanente dela pretură.

Chemăm dar la muncă pe toţi ostaşii credincioşi ai partidului nostru!

Externe.

La Corfu

se ţine mare sfat. La invitarea împăratului Wilhelm sunt întruniţi aci mai mulţi bărbaţi de stat, între cari cancelarul Betthman, prim ministrul Greciei Venizelos şi ministrul de externe al Greciei Streit. După ştiri din Atena în consfătuirile din Corfu va fi discutat rolul de mijlocitor al României între Turcia şi Grecia în ce priveşte chestiunea insulelor egeice. Un alt obiect al consfătuirilor îl va forma şi chestia Epirului.

Pregătirile Epiroţilor.

Din Salonic se anunţă, că comitetul epirotic face pregătiri febrile. Pe linia ferată ce duce spre Serbia sunt adunate numeroase trupe, mari cantităţi de muniţiuni şi material sanitar. Răsculaţii au primit de la comitet sume considerabile. Faţă de această mişcare autorităţile se consultă, dar până acum nu au luat nici o măsură.

Conflictul cu Mexico.

Din Washington se comunică în mod oficial, că preşedintele Mexico-ului, Huerta, a acceptat să salute pavilionul Statelor-Unite cu condiţiunea ca şi vasele americane să răspundă la salutul vaselor mexicane. Ca răspuns la propunerea lui Huerta se anunţă din New-York, că în urma declaraţiei formale a preşedintelui Huerta de-a saluta pavilionul american, flota Statelor-Unite ce se află în drum spre coastele mexicane, va fi rechemată şi astfel criza se va putea considera ca terminată.

Congresul naţionalităţilor.

— O lămurire. —

Ca şi în anul trecut în ajunul întrunirii delegaţiunilor astfel şi anul acesta au apărut în N-rii 71 şi 72 ai »Gazetei Tr.« doi articoli, în care am pledat pentru ideia convocărei unui congres al naţionalităţilor pe timpul delegaţiunilor, cari se vor întruni în luna Maiu la Budapesta. In aceşti articoli s'a insistat asupra importanţei şi scopului congresului proiectat şi s'au formulat în patrusprezece puncte problemele şi subiectele rapoartelor de prezentat Congresului spre discuţie.

Articolii »Gazetei Tr.« au găsit un puternic ecou în pressa ungară, care reproduce cele 14 puncte fixate de ziarul nostru, afirmând că „proiectul convocării congresului naţionalităţilor e considerat de cercurile politice ca *asigurat*.

Nu ştim de unde şi-au luat ziarele ungare informaţiunile despre »asigurarea« acestui proiect. Noi până azi n-avem nici o informaţiune în sensul acesta. Ba ce e mai mult organul oficial al partidului nostru naţional publică în n-rul, care ne soseşte, cele 14 puncte, fixate ca proiect în ziarul nostru, *după „Pesti Hirlap“* făcându-le următorul comentar:

»*Un congres al naţionalităţilor.* Ideia unui congres al naţionalităţilor din Ungaria nu e nouă. Mai anul trecut s'au luat dispoziţiuni *serioase*, apoi s'a amânat. Acum, după eşuarea tratativelor, ziarul »Pesti Hirlap«(?) zilnic publică noui »amănunte« asupra ţinerii unui atare congres, care ar avea de scop, evident, clarificarea situaţiei politice a naţionalităţilor din patrie şi informarea precisă a streinătăţii despre doleanţele noastre. Programul, după cum îl publică ziarul »Pesti Hirlap«, s'ar compune din urmatoarele patrusprezece puncte«: (Urmează punctele fixate în »Gazeta Transilvaniei«).

Am fi dorit, ca »Românul«, într'o chestie aşa de importantă cum e proiectul convocării congresului naţionalităţilor, să se inspire *nu* din coloanele lui »Pesti Hirlap« ci, înregistrând articolele din Gazeta, să le dea importanţa care li-se cuvine, ca unei propuneri care s'a făcut cu scopul de-a contribui la lămurirea situaţiunei naţionalităţilor nemaghiare din patrie şi de-a atrage atenţiunea comitetului partidului nostru naţional asupra acestei însemnate probleme.

Că ziarele din România, cari de asemenea publică după »Pesti Hirlap« proiectul cu cele 14 obiecte de discutat, primesc informaţiile dela diferiţii lor corespondenţi din redacţiile ziarelor budapestane — deşi e regretabil — nu ne prinde mirarea, dar ne surprinde că acelaşi mod de informare l-a acceptat şi un ziar românesc dela noi, care putea să publice aceleaşi »amănunte« cu o săptămână de zile înainte după ziarul nostru.

Dar să nu fie cu supărare!

ŞTIRI.

— 2 Aprilie 1914.

Dorim tuturor cetitorilor „Gazetei“ sărbători fericite!

La n-rul nostru de azi se alătură un adaus de Paşti, în extensiune de 4 pagini.

Din cauza Paştilor, ziarul nu va apare până Miercuri.

Stiri din România. *Pe azi se aşteaptă sosirea în Bucureşti a misiunei spaniole*, care va prezenta M. Sale regelui Carol uniforma de colonel comandant al unui regiment spaniol. Misiunea va fi găzduită la Palatul regal şi va sta în Bucureşti 3 zile; va vizita probabil Sinaia, Curtea de Argeş şi Constanţa.

— *M. S. regele Carol îşi va serba Luni a 75-a aniversare dela naştere.*

— D-l *Dr. C. Anghelescu*, ministrul lucrărilor publice, a donat Sindicatului ziariştilor suma de 1000 lei pentru fondul palatului pressei.

— In urma hotărârii luate de Soc. de cultură macedo-română şi Liga Culturală, meetingul de protestare contra măcelurilor din Coriţa, care urma să aibă loc în 3 Aprilie, a fost amânat pe ziua de 8 Aprilie v. Se va ţinea în sala Dacia din Bucureşti.

— A treia zi de Paşti va avea loc, la Băneasa, matsch-ul de aviaţiune între locot N. Capşa şi Poly Vacas. Concursul constă din sboruri de iuţeală, de înălţime şi de aterisagiu şi sboruri de înaltă şcoală.

Când a fost răstignit Cristos? Multe răspunsuri, dintre cari *multe* contradictorii, s-au dat până *astăzi* la întrebarea: când a fost răstignit Domnul nostru Isus Cristos. Mai nou a încercat să rezolve această problemă profesorul de teologie Oswald Gerbert, ale cărui cercetări se crede, că ar da un răspuns mulţumitor la această întrebare.

Pentru a stabili data fixă a răstignirei lui Isus, profesorul german a cercetat toate documentele, cari se referă la viaţa şi moartea lui Cristos, pe cari apoi le-a adus în concordanţă cu cercetări speciale istorice şi astronomice. Pornind dela constatarea, că răstignirea s-a întâmplat sub guvernarea lui Pilat din Pont, tot astfel, că Isus a fost ascultat şi judecat în Ierusalim, a căutat să stabilească, în care din cei zece ani de guvernare ai lui Pilat s-a săvârşit răstignirea.

Din scrierile rămase din primii secoli rezultă, că răstignirea s-a săvârşit în anul 30 d. Cristos sau într un an apropiat de acest an, fie înainte sau după anul 30. Cristos a murit în timpul serbărilor »Pessah«; în care însă din zilele acestor sărbători, despre aceasta evangheliile diferă. Ziua morţii a fost a 15-a şi anume în luna Evreilor numită Nizan. Situaţia acestei luni, ca şi a celorlalte, depindea pe atunci de fazele lunei.

Cu ajutorul fazelor lunii de pe acele timpuri, pe cari le-au stabilit precis astronomii zilelor noastre, i-a succes profesorului Gerbert să stabilească ziua morţii după felul cum socotim astăzi timpul. Din timpul de guvernare a lui Pilat a eliminat mai întâi anii, în cari a 14-a sau a 15-a zi din luna Nizam nu cade pe o Vinere. Astfel a luat în considerare la stabilirea zilei de răstignire numai anii 27, 28, 30, 31, 33 şi 34.

Stabilind mai departe, că Cristos şi-a început activitatea publică în anul al 27-lea sau cel mult în anul al 28-lea şi ştiindu se cu siguranţă, că activitatea sa a ţinut 3 ani şi $^1/_2$, a mai eliminat din anii mai sus înşiraţi anii 27, 28, 33 şi 34.

Prin urmare se poate alege numai între două date fixe: sau *Vineri în 7 Aprilie anul 30, sau 27 Aprilie anul 31.*

Dela escursioniştii liceului nostru primim următoarea scrisoare datată în Veneţia 2/15 Aprilie:

Am ajuns cu bine la Veneţia, având parte de un timp admirabil. Am vizitat: Piaţa S. Marco cu biserica S. Marco şi Palatul dogilor, apoi biserica S-ta Maria Gloriosa dei Frari, biserica. San Sebastiano, San Salvatore, San Giovani e Paulo, Museo civico Correr, Academia de belle arte. Am făcut plim-

---

Că par o monahală ritmare de metanii.
Se sting apoi... oftează... se 'nchide o fereastră
Şi iar adânc repaos... Hai suflete al meu,
Sfârşeşte şi tu veghea şi-adormi cu Dumnezeu!
De ce 'mpetrit cu ochii l'al bolţilor monarc,
Intârzii numărându-i, ca anticul Hiparc,
Noroadele de stele?
Un înger alb se lasă
Şi pune somnul streajă la fiecare casă —
E îngerul odihnei. — Hai suflete al meu,
Te-adună de pe drumuri şi-adormi cu Dumnezeu!

Se va opri şi la idila petrecută pe cerul de vară, văzută de ochiul curat al poetului şi povestită numai în două strofe, cari însă spun destul, ca să ne facă s-o simţim şi noi:

In zarea lumii, luna cată
Din sihăstria unui deal,
Ca o domniţă 'ndurerată
Lintr'un castel medieval.

Şi lânga ea, îngândurat,
Luceafărul scăpind rămâne:
Un paj stios, înfiorat
De preajma gingaşei stăpâne.

In toate bucăţile citate, observăm că erotismul este departe de acest poet, care face a neglija motivele inspirate din alt domeniu decât acela al firei pururea tinere, pururea credincioase. Fardul ce-l vede în lumea prin care trece cu un zîmbet de tinerească cumineţenie, îl face să cânte:

Tu ai mantă de hermină,
Eu o zeghe dela plug;
Eu — pământ, tu — o lumină,
Mi-ai zis: vină;
Ci eu fug.

Ce te uiţi cu ochii dornici,
Pot eu oare să te am?
Moşii tăi au fost statornici
Biv-vel-vornici
Neam de neam.

Drept e: s-a 'ntâmplat anume
In războiu isprăvi să fac;
Dar eu m-am născut pe lume
Fără nume
Şi sărac.

Ai puteà să fii tu dragă
Unui vistier de sfanţ,
Voievod să te aleagă
Ori un agă
De Bizanţ.

Numai arareori, ca în bucata «In taină» îl vedem cântându-şi iubirea şi poate nu cu atât succes ca alte sentimente. In nici un caz nu cu atât succes ca desfătarea în faţa «Vărului Dionis»:

Şi la Cronică stă scris
Că Romanii vechi avură
Vieţii, straşnică măsură.
Şi ştii, vere Dionis,
Că cetăţi cu tari duşmani
Se zdrobiră de virtutea
Cumpătaţilor Romani.

Şi mai scrie la Istorii
De vitejii aciuaţi
Pe sub poale de Carpaţi
Coperite cu podgorii,
Că la ei şi rob şi şef
Imbătaţi de vin, de-a valma
O duceau tot într'un chef.

Tu, fiind o 'mpletitură
Toarsă din Romani şi Daci,
Doi protivnici îi împaci
Intr'o singură făptură:
Eşti la muncă un viteaz
Şi-un Roman răsare 'n tine
Dimineaţa — când eşti treaz.

Dar când vinul cu aroma
Te ridică 'n slăvi de vis,
Drept e, vere Dionis,
Că, uitând de maica Roma,
Dibuind de gard proptit,
Treci prin Sarmisegetuza
Ca un Dac desăvârşit.

*

Mult puţin poezia noastră e în desvoltare. Acei cari fac ca această desvoltare să nu fie numai iluzorie nu sunt însă cântareţii, cari afirmă că în sufletul lor «sunt şerpi veninoşi şi broaşte rioase», nu sunt barzii etajerelor, cari au emoţionat pe bunul domn Naun, nu sunt aceia, cari n'au nici o credinţă şi nici un ideal, nu sunt aceia, cari pun pe actriţe să le reciteze versurile linguşitoare şi banale în faţa membrilor familiei domnitoare. Nu Un singur vers al lui Nichifor Crainic valorează mai mult de cât ori-care macaronadă trimbiţată «din trimbiţe de aur», dar de un trimbiţaş care haber n'are de armonie.

R. Silviu.

Digitized by Central University Library Cluj

bări la Murino, unde am vizitat fabrica de sticlărie fină şi mozaicuri, apoi la Lido (băi de mare) şi la grădina publică. Suntem cu toţii sănătoşi şi veseli. După amiazi plecăm la Florenţa.

Alaltaeri, după încheierea ziarului, am primit, *din Florenţa*, telegrama :

Am sosit cu bine aici. — Dr. Blaga, prof.

Domnii abonaţi, *cari cu 1 Aprilie st. v. nu şi-au reînoit abonamentul, sunt rugaţi a-şi achita de urgenţă abonamentul. căci în caz contrar li-se va sista trimiterea ziarului.*

Moartea generalului Văcărescu. Alaltaeri a murit, în Paris, generalul Teodor Văcărescu, în etate de 72 ani. Luni dimineaţă corpul defunctului va fi transportat în România.

Teodor Văcărescu, fiiul vornicului Constantin Văcărescu s'a născut la 1842 Dupăce şi-a făcut studiile militare la Berlin, în 1863 ajunge ofiţer de ordonanţă al lui Cuza Vodă, în 1866 prefect de Prahova, în 1873—81 mareşal al domnitorului Carol şi din 1888—91 ministru al României la Viena, Belgrad şi Roma. Decedatul este autorul scrierei: „Luptele Românilor în rezbelul din 1877 1878«, care a fost premiată de Academia Română. In timpul din urmă alcătuise o nouă scriere privitoare la cei 50 ani de domnie a regelui Carol. Cartea a fost încredinţată spre publicare revistei »Convorbiri literare«. Moartea însă l-a răpit înainte de a-şi vedea tipărită ultima scriere.

O prorocire funestă. Revista »L'Espagne« publică un interview cu regele Alfons al Spaniei, în chestiunea Albaniei. Regele Spaniei îşi exprimă convingerea că primul şi al doilea domnitor al Albaniei vor pieri asasinaţi.

Pentru fondul Aurel Vlaicu am trimis cu poşta de azi, pe adresa băncii »Cerbul« din Reghinul-săsesc, 17 cor. suma contribuirilor în acest scop la administraţia ziarului nostru.

Ţarul Rusiei — la Bucureşti. Din Berlin se anunţă: Circulă svonul în formă absolut serioasă, că ţarul va vizita la toamnă România, în urma promisiunei dată principelui Ferdinand al României.

— »Dimineaţa« publică informaţia, că prinţul Carol al României va face, în luna Mai, o nouă vizită familiei imperiale ruse, la Livadia.

Necrolog. Joi în 16 April a încetat din viaţă *Gheorghe Florian*, preot gr. cat. în Sângerul de Câmpie. Înmormântarea va avea loc azi, Sâmbătă.

In n-rul de astăzi al »Gazetei Tr.« se alătură o listă de abonament la **„Albumul-Vlaicu“**, lucrarea d-lui Al. Ciura, care va apare peste 2 luni de zile. Declaraţiile de abonament să se trimiţă d-lui Al. Ciura la Blaj (Balázsfalva).

Din Braşov şi Ţara-Bârsei.

Adunarea generală a societăţii comercianţilor români din Braşov o convocăm *pe Dumineca Tomii în 13/26 Aprilie la 11 oare a. m. în cancelaria secretarului societăţii a d-lui adv. Ioan Lengeru.*

Rugăm pe toţi domnii membrii a se prezenta cu toată punctualitatea.

Ordinea zilei următoarea:

1. Deschiderea şedinţei; 2. Raportul general presentat de Comitet despre gestiunea anului 1913; 3. Raportul cassei; 4. Raportul comisiunei alese de adunarea gen.; 5. Sortarea a 2 membrii din comitet; 6. Alegerea a 2 membrii în comitet; 7. Alegerea unei comisiuni pentru esaminarea socotelilor pe anul 1914; 8. Votarea bugetului pro 1914; 9. Recomandarea comitetului de a vota 500 cor. pentru noul edificiu al şcoalelor comerciale române din Braşov; 10. Propuneri.

Braşov, în 3/16 Aprilie 1914. — *Ioan Sabadeanu*, m. p., preşedinte. *Ioan Lengeru*, secretar.

Pentru masa studenţilor români din Braşov s-au mai făcut următoarele contribuiri: »Cassa de păstrare din Sălişte 180 cor. şi »Ardeleana“ 100 cor.

Primească marinimosul donator sincerile noastre mulţămite. — Direcţ. şoalelor medii gr. or. rom. din Braşov.

Petrecerea societăţii »Lumina«. Societatea sodalilor români »Lumina« din Braşov, învită la producţiunea-muzicală împreunată cu dans, ce o va aranja Luni în 7 Aprilie st. v. 1914, (a doua zi de Prşti) în sala hotelului »Central« Nr. 1. Inceputul precis la 8 ore seara. Preţul de întrare: de persoană Cor. 1·20; bilete se pot căpăta seara la cassa. Venitul curat e destinat pentru ajutorarea sodalilor români din Braşov.

Program : 1. a) »Vivandiera« marş, cor bărbătesc de G. Dima. b) »Imi place«, cor mixt de I. Vidu. 2. Declamaţiune. 3. a) „Cântecul locului natal« cor de dame de Ştefănescu. b) Foaie verde pup de crin«, cor mixt de Timotei Popoviciu. 4. Declamaţiune. 5. Teatru : »Ovidiu Şicană« farsă în trei tablouri de I. A. Bassarabescu.

Concert militar în Cafeneaua »Coroană«. De aci înainte concertează în cafeneaua »Coroană« muzica militară în fiecare Joi, Sâmbătă şi Duminecă dela 9 ore seara.

In Restaurantul »Coroană« concert militar în fiecare Joi şi Duminecă dela 8 10 ore seara. Intrare liberă. 3—30

Stabilimentul de băi al Eforiei şcol. din loc, va fi închis Duminecă 6/19 April şi Luni 7/20 April. (prima. şi a doua zi de Paşti).

Teatru german. Mâne se va reprezenta farza în 3 acte »Der müde Theodor« de MaxNesse şi M Ferner

Apollo-Bio Sâmbătă şi Duminecă drama poporală în 4 părţi a lui F. Csepreghy : A sárga cskó, apoi vederi, bucăţi comice şi drama »Convertirea lui Jack.«

Luni mare serată umoristică: Leo şi racii. August şi familia sa; tragedie în 4 acte »Daffnul şi toiagul sărăciei« drama »Eroi necunoscuţi« ; Petru cel mic (umor) »Moştenitorul« (umor) etc.

Marţi şi Mercuri mare program cu drama „Oceanul“.

Dela fundaţiunea pentru ajutorarea ziariştilor români din Ungaria.

Epitropia administrativă a fundaţiunii pentru ajutorarea ziariştilor noştri, ne comunică că averea fundaţională a crescut în decursul lunilor Januarie, Februarie şi Martie a le anului curent cu următoarele sume :

I. Din dividende de acţii cor. 1882. —

II. Din rescumpărări de felicitări cu incurs : a) prin »Banca de asigurare« cor. 2689.38 b) prin »Ardeleana« cor. 247. — c) prin ziarele noastre cor. 700.90 total 3637.28

III. Din adause de abonamente au incurs: a) prin »Libertatea« Cor, 234. 55 b) prin »Drapelul« cor. 200. — c) prin »Gazeta Transilvaniei« cor 300. total. 734.55

IV. Din contribuiri diverse au incurs ; a) prin »Românul« cor. 400.— b) dela tombola anului nou, Sibiiu cor 237.78 c) dela »Victoria« Arad cor. 500. — d) dela »Vulturul« Sanmărtin cor. 30. — e) dela »Şincana« Şinca cor. 20. — f) dela N. Petrescu, o colectă mai veche cor. 35. — g) dela un anonim cor. 470. — h) dela un alt anonim cor. 188. — i) dela diverşi cor. 72. — j) dela un anonim, 2 acţii »Vlădeasa« Huedin 200. — total. 2152 78

Suma totală cor. 8406.61.

Rezultă dară ca averea fundaţiunii ziariştilor noştri a crescut în primele trei luni ale anului cu suma însemnată de cor. 8406.61 Adăugată aceasta sumă la averea fundaţiunii noastre per 31 Decemvrie 1913. de cor. 68130.36 rezultă că astăzi capitalul total al fundaţiunii este de cor. 76536.97.

Epitropia administrativă exprimă pe aceasta cale recunoştinţa sa tuturor acelora care şi-au dat obolul la augmentarea fundaţiunii. In prima linie acelora care şi-au rescumpărat felicitările de anul nou în folosul fundaţiunii cu suma prea frumoasă de cor. 3637 28. Aduce la cunoştinţă că din aceasta sumă împreună cu cea a rescumpărărilor din anul precedent de cor. 1646 50 a hotărât să înfiinţeze un fond separat sub numirea de fondul felicitărilor rescumpărate care este astăzi de cor. 5283.78 şi care fond va urma să se augmenteze în viitor. Mulţumeşte mai departe ziarelor noastre cari au apelat la abonaţii lor să facă cate un modest adaus şi pentru fundaţiunea ziariştilor, adause din cari s-a adunat cor. 700.90. Mulţumeşte în sfârşit societăţii »Şoimii« din Sibiiu cari i-au cedat venitul tombolei de Anul-nou ; tot asemenea băncilor contribuente în frunte cu »Victoria« din Arad şi acelor trei marinimoşi anonimi cari încă au donat sume destul de frumoase Roagă publicul românesc să o împărtăşească şi pe viitor de sprijinul său marinimos şi în special pe oamenii noştri cu dare de mână să facă contribuiri cât mai însemnate.

Cu aceasta ocaziune Epitropia administrativă atrage atenţiunea binevoitorilor ziariştilor noştri asupra analelor publicate acum decurând cu privire la desvoltarea fundaţiunii noastre pe anul 1913 şi aduce la cunoştinţa ca le pune ori şi cui la dispoziţie în mod gratuit. Cererile pentru anale să se adreseze la secretariatul fundaţiunii Sibiiu.

Sibiiu, la 1/14 April 1914

Epitropia administrativă.

Aviz!

Juriul întrunit la 2/15 Aprilie 1914 pentru cenzurarea planurilor intrate la concursul publicat pentru obţinerea de proiecte pe seama unui *edificiu nou al şcoalei comerciale superioare gr. or. române* din Braşov, a anunţat următoarea hotărâre:

1. In consonanţă cu art. 6 alineatul 2 din condiţiunile de concurs nu se premiază nici unul dintre proiectele intrate.

2. Proiectele »Mercur«, »Ideal şi comerciu« şi »Tricolor« să cumpără conform art. 5 din condiţiile de concurs cu câte 400 (patru sute) de cor.

3. Deschizându-se plicurile se constată, că autorul proiectului »Mercur« este G. Cristinel, arhitect diplomat dela Paris şi salubrist, Bucureşti, Strada Popa-Savu Nr. 36, al proiectului »Ideal şi comerciu« dnii Duşoiu şi Leuca, Str. Neagră nr. 17, Braşov şi al proiectului »Tricolor« este Rihard Biro, inginer militar ces. reg. şi arhitect academic Viena

4. Celelalte planuri necumpărate se vor returna conform art. 11 din condiţiunile de concurs, împreună cu copia procesului verbal prevăzută la art. 8.

Planurile se pot ridica, începând de azi, din cancelaria Eforiei şcolare, Şirul Şaguna nr. 7.

Braşov, în 3/16 Aprilie 1914.

Romulus Dogar secretar. *Dr. V. Saftu* prezident.

1814; Frideric Mistral.

Anul acesta s'a comemorat un centenar trist pentru francezi. In 1814 a fost prima cădere a lui Napoleon, asediul Parisului şi invazia armatelor străine.

In nemăsurata lui ambiţie Napoleon visase ca întreaga lume să îngenunche la picioarele lui, să fie Cezarul tutulor popoarelor. In 1814 Napoleon a văzut ridicându-se în contra sa toate forţele şi o puternică coaliţie armata îndreptându-se contra Franţei. Norocul i-a apus însă, spada i s'a frânt, şi fu silit să abdice în clipa când ultimele resturi ale armatei, apărau cu disperare barierile Parisului. Zadarnică sforţare de două zile. In ziua 30 Martie Alexandru I. împăratul ruşilor, regele Prusiei şi reprezentantul împăratului Austriei intrau în Paris. Pacea se semna în condiţii umilitoare pentru Franţa. Dinastia Burbonilor era restaurată, Louis XVIII se urca pe tron.

Această tristă aniversare a fost ocazia manifestărei resentimentelor dintre republicani şi regalişti. Şi unii şi alţii au publicat manifeste, cari s'au lipit de zidurile Parizului, prin cari arătau asupra cui cade vina îngenuncherei Franţei acum o sută de ani

După întrarea armatelor aliate reprezentanţii vechei nobilimi, cărora restaurarea Burbonilor le asigura revenirea privilegiilor de odinioară, au manifestat o simpatie exagerată şi vinovată faţă de aceia cari învinsese propria lor patrie. Noul rege spunea într'o proclamaţie adresată poporului parizian, că aliaţii trebuesc primiţi cu bucurie deoarece au restabilit vechea tradiţie franceză. Regaliştii cari se bucurase la vestea înfrângerei armatelor lui Napoleon, au pregătit o întrare triumfală armatelor străine şi au deschis larg saloanele lor acelora cari vărsase atât sânge francez. Toată nobilimea Franţei, ignorând dezastrul patriei lor sărbătorea pe aceia cari le statornicia iarăş atotputernicia şi privilegiile. Nobilul Guerry de Maubreuil pentru a ridiculiza crucea Legiunei de onoare, ordin înfiinţat de Napoleon, a legat-o de coada calului său pe care a defilat în urma armatelor străine.

In acel timp când bucuria recâştigărei privilegiilor de clasă stăpânea întreaga aristocraţie franceză, multe femei, purtătoare de cele mai ilustre şi mai vechi nume, au dus simpatia faţă de aceşti binefăcători până a primi în camerile lor cosacii ruşi şi cavaleriştii germani. Unul din istorici Franţei Henry Houssaye spune că »La 31 Martie 1814 postituatele au dat femeilor din nobilime exemplul decenţei publice«.

Şi pe când dealungul Franţei se întindea moartea şi jale, pe când dealungul câmpurilor cadavrele stăteau încă neîngropate, pe când în satele ruinate, femeile şi orfanii îşi plângeau soţii şi părinţii ucişi în crudul răsboi în Paris la marea operă se cântau imnuri de slavă în onoarea puternicilor răsboinici cari »salvase Franţa«.

In aceste timpuri de efervescenţă regalistă tinerimea republicană a reamintit aceste evenimente triste de acum un secol, când restaurarea monarhiei s'a făcutprin cea mai crudă umilinţă a Franţei.

Regaliştii au răspuns prin alte manifeste arătând că dezastrul Franţei din 1814 se datoreşte »operei nefaste« a revoluţiei franceze care n'a fost urmarea naturală a evoluţiei Europei ci un » cataclism neaşteptat«.

Astfel câteva zile zidurile Parisului au fost împodobite cu afişe şi manifeste multicolore prin cari regaliştii tăgăduiau şi mistificau realitatea istorică iar republicanii arătau păcatele acelora cari şi azi după 43 ani de republică privesc acest regim ca o »experienţă« trecătoare, care va face loc vechei tradiţii de »ordine şi autoritate«.

Criticile pe care cei mai hotărâţi duşmani ai republicei le formulează contra regimului actual sânt totdeauna absurde. Insă au efectul de a atrage atenţia republicanilor asupra unor greşeli cari sunt prilejul criticilor regaliştilor.

* * *

Provenţa plânge pe cel mai ilustru al ei cântăreţ, care sintetiza graţia şi armonia acestei frumoase grădini din sudul Franţei. Frideric Mistral a murit.

Din toate colţurile Franţei o mulţime imensă a fost la Maillane — un mic sat din Provenţa — unde Mistral trăia ca un patriarc încărcat de glorie şi de ani. Poporul care iubise ca pe un părinte pe acest mare artist care 84 de ani a trăit în mijlocul său într'un sătuleţ modest, departe de sgomotul şi tentările marelor oraşe, a plâns amar la căpătâiul lui.

Doliu depăşeşte Provenţa, frumoasă ţară de portocale şi brazi albaştrii, trece dincolo de frontierele Franţei, anunţând întregei lumi ca un mare poet al vieţei dela ţară, un cântăreţ care a idealizat natura ca şi Virgil, s'a stins în pacea câmpurilor sub un soare cald şi în apropierea mării albastre.

Paris April 1914.

al. gen.

Expediţia regelui Mătiaş în Moldova.*)

Readucerea Chiliei în posesiunea Moldovei a trebuit să fie dureros simţită la Buda, căci constituiă o nouă verigă la lanţul atacurilor primite din partea lui Ştefan. Aceasta nu numai că refuzase a recunoaşte suzeranitatea mândrului fiu al lui Corvin, dar îi atacase în 1461 teritoriile, în cari găsise adăpost rivalul său concediat din Polonia. In anul următor încercă asediul Chiliei, pe care o obţinu în sfârşit la 1465. Afară de aceasta a căutat să-şi întindă influenţa peste munţi, unde a băgat fitiul răscoalei printre nobili, Saşi şi Săcui, nemulţumiţi cu domnia lui Mătiaş, din cauza dărilor grele la cari erau supuşi. Incă în August 1467 nemulţumiţii se organizează pentru revoltă şi focul avea să fie aprins şi în Zips şi în Slavonia. Dar sosirea grabnică a Regelui a surprins pe revoltaţi necomplect pregătiţi şi răscoala a fost înăbuşită în Ardeal, ceeace avu ca urmare descurajarea celor din Slavonia şi Zips, cari s'au resemnat la supunere.

După potolirea revoltei ardelene. Regele căpăta atâta încredere, încât, deşi se apropie iarna, avu curajul să întreprindă expediţia de mult proiectată în contra lui Ştefan, fără teamă de a-şi vedea retragerea tăiată de supuşii revoltaţi.

Atacurile primite dela Ştefan, care năvălise la 1461 în Ardeal, cuprinse Chilia, făcuse dese prădăciuni în Ardeal, aţâţase la revoltă şi dase azil răsculaţilor, erau prea numeroase şi prea ofenzătoare, ca să mai fi amânat ravanşa. Pe la mijlocul lunei Novembre Regele trecu munţii pe drumul Breţcului, prin pasul Oituzului, şi la 19 Novembre cuprindea Trotuşul iar la 7 Decembre ardea Romanul.

Domnul ar fi început, după Bonfinius, tratativele de pace, dar au fost în curând suspendate, pentrucă îndată »Regele Mătiaş a observat că primeşte dela duşman numai vorbe« şi şi a continuat drumul ocupând după trei zile Baia. Aici plănuise Domnul Moldovei să atace pe Rege prin surprindere, printr'un atac de noapte, cel mai indicat de împrejurări în cazuri de disproporţie în forţe ca acesta, când regele avea 40,000 de ostaşi iar Domnul abia 17,000. Duşmanul nu bănuia cursa şi nu şi-ar fi întrerupt ospăţul, dacă un Săcui n'ar fi descoperit pe Moldoveni în codrul apropiat şi nu s'ar fi grăbit să avertizeze pe Rege.

La întâia strajă a nopţii de 14 spre 15 Decembre, Moldovenii îşi făcură apariţia atacând cu violenţă târgul, care la un moment, de mai înainte stabilit, fusese aprins de oamenii lui Ştefan din trei părţi diferite şi lupta dură patru ceasuri cu cea mai mare îndârjire, la lumina flacărilor, cari izbucniau din casele de şindrilă. Regele însuşi a luptat cu îndârjire şi viaţa i-ar fi fost în pericol, dacă nu l-ar fi apărat Nicolae Banfi. Cu toate acestea n'a scăpat până la sfârşit teafăr, căci o săgeată cu trei ascuţişuri i-a intrat în braţ şi, deşi durerea, pe care i-a produs-o era sfâşietoare, totuşi şi-a stăpânit-o, pentru ca să nu prindă de veste ai săi şi să-şi piardă moralul. Cu mâna proprie a încercat să-şi scoată săgeata din corp. dar aceasta s'a rupt şi cele trei vârfuri au rămas înfipte în trup. După patru ceasuri de măcel îngrozitor lupta a încetat fără ca să se fi declarat în vr'o parte biruinţa, ceiace transpiră şi din cronicile noastre, cari afirmă numai că, »mare multime dintr'ânşii fură omorâţi« Insuşi Craiul fu săgetat atunci în luptă şi astfel ruşinaţi se întoarseră pe altă cale mai scurtă. Amândouă armatele obosite şi decimate de măcelul îngrozitor au încetat lupta deodată şi Regele, din cauza rănei dureroase, s'a văzut silit să ridice tabăra şi să ia drumul întoarcerii, pe o cale mai scurtă, trecând Carpaţii în mare suferinţă, chinuit de dureri în targa, în care era transportat.

Aşa cred că trebuie explicată bătălia dela Baia, ca o baie de sânge, care s'a terminat numai după ce amândouă oştile s'au simţit complect obosite şi decimate. E deci exagerată afirmarea lui Bonfiniu, că ar fi căzut 7.000 de Moldoveni, iar Unguri numai 1,200 pe lângă mulţi răniţi. Adevărul nu poate fi decât la mijloc. In lupta înverşunată ce s'a dat au căzut şi de o parte şi de alta în număr considerabil, încât amândouă părţile după patru ceasuri s'au simţit obosite Regele rănit era în pericol să cadă în mâinile Moldovenilor, dacă nu s'ar fi găsit un boier moldovean trădător, care să-l scape, şi chinuit de rana dureroasă, a căutat calea cea mai scurtă pentru a ieşi din Moldova.

Scăpând cu vieaţă şi putându-se retrage fără a primi vr'o lovitură simţitoare, Regele a putut să transforme mai târziu în scrisorile sale ciocnirea sângeroasă dela Baia în victorie. De fapt însă campania însemna o înfrângere, căci scopul principal al expediţiei fusese înlocuirea lui Ştefan prin pretendentul Petru şi acest scop nu şi l-a ajuns mândrul fecior al lui Corvin. Expediţia n'a avut în realitate alt rezultat, decât satisfacerea sentimentului de răzbunare al lui Mătiaş, prin arderea câtorva târguri, pustirea unor sate şi omorârea câtorva mii de tovarăşi de ai lui Ştefan în lupta sângeroasă dela Baia. Că însuşi avea sentimentul că expediţia a fost în realitate o înfrângere se vede din faptul, că îndată ce a pus piciorul în Ardeal s'a gândit la răzbunare şi a pregătit nouă armată, cu care să îndrepte «lacuna», „căci altcum nu îndrăznia să se întoarcă în Capitală“. In consecinţă a şi luat măsurile necesare la Oradea, dar în curând a părăsit ideia răzbunării şi şi-a schimbat intenţia îndreptându-şi privirile spre apus, unde vâna coroana Bohemiei, pentru care scop a declarat la 31 Martie 1468 războiu lui Podiebrad. *I. Ursu.*

*) Din volumul „Ştefan şi Turcii“ care va apărea în curând.

Cluj University Library Cluj

Aviz către publicul Român.

Cunoscând multele lipsuri ale poporului nostru dela sate am deschis în Budapesta un *Birou de informaţii* ca în felul acestasă stau în ajutorul publicului Român în oricare afacere ce să ţine de Budapesta.

Dau informaţii referitor la rugările înaintate ministerului ori Curiei. Urgea rezolvirea lor şi rog resolvarea favorabilă. Mijlocesc împrumuturi eftine pe amortizare şi vânzări de moşii şi păduri.

Cine vrea să-şi cumpere locomobile motoare, moară, maşini de imblătia mânate cu locomobil, cu motor, cu ca ori cu mâna, maşina de sămănat grâu, de cosit grîu ori iarbă, pentru adunarea fânului ori despoirea cucuruzului, pluguri etc. să'mi scrie mie căci gratuit îi recomand fabrici de unde îşi poate cumpăra toate aceste pe rate şi cu preţuri mai eftine ca la agenturi jidoveşti. Scopul meu este ca ţăranul Român să-şi cumpere marfă bună din mâna primă şi cu garanţă mare. Să vă feriţi de firme cari nu sunt fabrici. Să vă feriţi de agenţi jidovi că vă înşală.

Vă recomand o invenţie nouă: o morişcă cu 2 pietri şi sită mânată cu mâna care face 100 kg. făină la zi Preţul e 320 cor. pe rate.

La dorinţă trimit gratuit planuri de mori şi catalog ilustrat despre toate recvisitele economice.

Cu stimă: *L. Olariu*

1—15 Budapest, II, Margit-körut 1.1

Proprietar:
Tip. A. Mureşianu: *Brarisse & Comp*
Redactor responzabil: *Ioan Broica.*

„Unirea"

Institut de credit şi economii societate pe acţii în Vád. | **Takarék és Hitelintézet részvénytársaság Vád.**

Convocare

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Unirea" societate pe acţii în Vád, să învită prin aceasta la a

XIV-a Adunare generală ordinară

care se va ţinea în Vád la 3 Maiu 1914, la 1 oară d. a. în localul institutului.

Obiectele de pertractat vor fi:

1) Alegerea a 3 membrii pentru verificarea protocolului adunării generale.

2) Raportul direcţiunei şi al comitetului de supraveghere.

3) Prezentarea bilanţului încheiat cu finea anului 1913 şi decidere asupra împărţirei profitului curat.

4) Modificarea § 36 din statute.

5) Aprobarea regulamentului de cassă despre afacerile interne.

Acei domni acţionari cari nu pot lua parte în persoană la adunarea generală, au dreptul în sensul §-lui 45 din statute a plenipotenţia un alt membru în scris, având acela a produce plenipotenţia şi actele înainte de începerea pertractării obiectelor statorite mai sus.

Vád, în 5 Aprilie 1914.

Direcţiunea.

Meghivó

Az „Unirea" Vádi takarék és hitelintézet részvénytársaság a folyó évi Május 3-án d. u. 1 orakor az intézet helységében megtartandó

XIV-ik rendes közgyülését,

melyre a részvényes urak tisztelettel meghivatnak.

A közgyűlés tárgyai a következők:

1) Három tag megválasztása a közgyűlési jegyzőkönyv hitelesitésére.

2) Az igazgatóság és a felügyelö bizottság évi jelentése.

3) Az 1913 év végével lezárt mérleg megállapitása és a tiszta nyereség felosztása.

4) Az alap szabály 36 § sának modositása.

5) A pénztár kezelési szabályzat elfogadása.

Azon tisztelt részvényesek, kik nem vehetnek részt személyesen a rendes évi közgyülésén, joguk van az alapszabály 45 § sá értelmében más részvényes tag urat meghatalmazni a közgyülésen való képviseltetésre, mely esetben azok kötelesek az irásbeli meghatalmazást a közgyülés megkezdése elött átszolgaltatni és a részvényeket is.

Vád, 1914 évi Április hó 5-én.

Az igazgatóság.

Contul Bilanţului pro 1913. – Mérleg-számla 1913 évre.

ACTIVA — VAGYON.		PASIVA — TEHER.	
Cassa în numărar — Pénztári készlet	5783·28	Capital social — Alaptőke	40000·—
Escomp. de cambif — Váltok	356316·71	Fond de rezervă — Tartalékalap	35404·69
Obligaţiuni — Kötelezvények	202262·50	Fond Cultural — Jótékonyczélu alap	1917·46
Efecte — Értékpapirok	4610·—	Fond de Penziuzi — Nyugdijalap	3694·50
Cont-Curent — Folyószámla	56·38	Depuneri spre fructificare — Betétek	353181·99
Diverşi debitori — Adósok	4251·68	Reescompt — Visszleszámitolás	116766·58
Realităţi — Ingatlanok	129·—	Diverşi Creditori — Hitelezők	3238·16
Mobiliar — Fölszerelés . . . 270·—		Divid. neridic — Fel nem vett osztalék	10·—
după amortizare — törlesztés után 70·	200·—	Interese tranzitorii — Átmeneti kamatok	7373.—
		Profit curat — Tiszta nyereség	12023·17
	573609·55		573609·55

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Contul Profit şi Perderi. – Nyereség és veszteség számla.

SPESE — KIADÁSOK.		VENITE — BEVÉTELEK.	
Interese de depuneri — Betét kamatok	22322·19	Interese după cambii — Váltó kamatók	39234·85
Interese după reescompt — Viszleszámit. kamatok	14116·90	Interese după obligaşiuni — Kötelezvény kamatok	19301·50
Interese fond. de rezervă — Tartalékalap kamatok	1685·90	Interese după efecte — Értékpapirók kam.	130·82
Interese fond. cultural — Jótékonyczélu alap kamatok	91·30	Interese după diverse — Különféle kam.	12·—
Interese fond. de Penziuni — Nyugdijalap kamatok	175·90		
Dare după depuneri 10% — 10% adó betétek után	2232·22		
Dare directă, com şi comit. — Állami, közs. és megyés adó	2594·15		
Bani de cameră — Ipar kamarai illeték	71·58		
Salare şi marce de prezenţă — Fizetések és jelentidij	2193·—		
Chiria — Házbér	132·—		
Spese de birou — Irodai költségek	970·86		
Amortizare de mobiliar — Törlesztés a Felszerelésből	70·—		
Profit curat — Tiszta nyereség	12023·17		
	58679·17		58679·17

Vád, în 31 Decemvie 1913.

Irodion Boeriu, m. p., cassar — pénztárnok. *Tămaş Popu*, m. p., contabil — könyvelő.

MEMBRII DIRECŢIUNEI: — IGAZGATÓSÁGI TAGOK:

George Ursu m. p., prezid., *Tămaş Boeriu* m. p., *George B. Boieriu* m. p., *Nicolae Boeriu* m. p., *Nicolae Vornica* m. p., *Iosif Pasarariu* m. p., *Iacob Borcea* m. p.,

Revidat şi aprobat. — Felülvizsgáltatott és helyben hagyatott.

Membrii comitetului de supraveghere: — Felügyelö bizottsági tagok:

Nicolae S. Popa m. p., prezid., *George Bunea*, m. p., *George Boieriu* m. p., *Samoile Cosma* m. p. *Ion Cosgaria* m. p.

Iosif Oncioiu m. p., revizor espert al Solidarităţii. — A Solidaritatea könyvszakertője.

Dinţi şi dantură complectă fără pod, tragere de dinţi, plombare, coroane de aur şi podduri de aur. — **Gerő Arthur** Technic de dinţi diplom. Str. Vămei Nr. 31.

Sanatorium „SANITAS"

institutul şi căminul fizico-dietetic,

în Versecz (Vârşeţ), Ungaria de sud.

Medic dirigente: Dr. L. MÈHES.

Sanatorul este construit după modelul sanatoriilor moderne din străinătate Cură individuală după sistemul Dr. LAHMANN. Băi de lumină electrică, băi de aer şi soare, toate metoadele de întrebuinţare a apei, băi medicinale. Cure dietetice, cură de struguri. Institutul se află la poalele dealurilor, este provăzut cu parc şi colibe aeriene şi este deschis tot anul La dorinţă se trimit prospecte 1—8 Sezonul principal Mai—Octomvrie. — **Preţuri moderate.** —

Inainte de a comanda sau de a cumpăra!

Mă rog. Vă covingeţi cu ceiftin, cu preţ potrivit puteţi cumpăra dela mine.

Cu toată stima

H. OSTERSETZER

Mare Magazin de Giuvaericale, obiecte de aur şi argint.

BRAŞOV, TÂRGUL GRÂULUI Nr. 9

Atelier propriu cu maşinarii de precizione pentru reparaturi.

Cel mai bun isvor de cumpărat:

CIAI ŞI RUM,
PREJITURI DE CIAI,
MIERE DIN FLORI,
VIN DE MALAGA,
COGNIAC, LICHERURI.

Jul. Teutsch Magazin de drogherie. Fondat în anul 1890. Telefon Nr. 196.

DESCHIDERE DE MAGAZIN.

Am onoarea a aduce la cunoştinţa On. public, că după un period de 22 ani de activitate, am eşit din legăturile cu firma „Friedrich Reiser" şi am deschis pe piaţa din loc în **Colţul stradei Vămei Nr. 36 (palatul Czell)** un

MAGAZIN

cu articoli de strungărie şi umbrele (corturi).

Se află un depozit asortat bine cu umbrele dela genre cel mai ieftin până la cel mai fin articoli de galanterie ca rechisite de fumat, bastoane, etc.

Reparaturi ce cade în branşa aceasta ca **îmbrăcarea de corturi cu stofe bune cu garanţie**, reparaturi la umbrele bastoane, gente. păpuşi se execută **solid şi punctual.**

Rog on. public a mi sprijini întreprinderea mea semnez cu stimă **Victor Goldschmidt.**

De vânzare.

2 cai de muncă şi 2 căruţe. Doritorii de a cumpăra să se adreseze la proprietarul: Braşov, Strada morilor c. Nr. 1. 1—3

Avis.

Intr'un oraş mare de pe **valea Someşului** (com Solnoc-Dobâca) este **de vânzare un Hotel** cu o circulaţie mare. Se vinde de urgenţă.

Afacerea este rentabilă, fiind eschis orice rizic.

Cei ce vor informaţii să se adreseze la farmacistul **Aurel Foltinek.** Nagysomkut. (Szatmármegye).

Femei şi fete

cari se pricep la cusut şi la împletitul de ciorapi (la maşină) se primesc îndată şi pe lângă un bun câştig în: Fabrica de tricotaj

I. Teutsch et. Comp.

Strada Lungă Nr. 20. 1—6

Aviz.

Subsemnatul aduc la cunoştinţa On. public, că am deschis în **Şercaia, lângă gară un Restaurant,** cu bucătărie escelentă, vinuri bune, curate, bere, licheruri etc.

Se află şi odăi pentru pasageri. Am şi fabrică de soda şi limonadă, care le recomand şi altora spre vânzare.

Preţurile sunt foarte moderate.

Rog. sprijinul Onor. public.

Petre Prună,

1—3 Şercaia, com. Făgăraş.

Se caută.

Un om de încredere pentru Cârciuma din Comuna Comăna de jos. (Alsó Komána)

Oferte a se adresa d-lui Mózes Jákob, fabrică de spirt în Olthévíz afacerea se începe cu 15 Aprilie.

PAŞTILE.

Adaus la n-rul de Paşti al „Gazetei Transilvaniei".

Invierea.

De **A. D. Xenopol.**

Creştinii serbează astăzi pe toată suprafaţa pământului învierea Mântuitorului — dogma de temelie a religiei lui Cristos.

Această serbare deşteaptă în noi ideia unei alte învieri, acea a neamului românesc, atâta timp acoperit de giulgiul morţei, atât dincoace cât şi dincolo de Carpaţi. Redeşteptarea naţională nu a fost în adevăr de cât un lung proces de înviere a unui corp ce părea lipsit de suflarea vieţei, nu de cea materială care împinge sângele în vine, care face să crească carnea şi înteţeşte muşchii spre mişcare, ci de acea ideală a minţei, care cugetă şi a sufletului care simte.

Nu e vorbă, sufletul Românului totdeauna a simţit; dar era numai zădărât de durere şi copleşit de chin. Nici o zi bună nu lucea pe orizonul traiului lui; încotro se întorcea, numai ură şi dispreţ. Nu putea nici rosti cugetările ce'i frământau mintea, nici da zbor simţirilor ce'i încălzeau inima. Pretutindeni întunerec şi apăsare! Nicăiri lumină şi răgaz!

De odată răsună asupra mormântului, ce părea pecetluit de vremuri, chemarea apostolică a lui Mureşanu:

„Deşteaptă te Române din somnul cel de moarte..."

Şi Românul s'a deşteptat; a scuturat ţărna ce-i umplea ochii, ce-i acoperea corpul şi el se sculă ca Lazar din mormânt, dădu din mâni, începu să umble şi păşi iarăşi între vii....

Această minune se îndeplini şi dincoace şi dincolo de Carpaţi. De ambele părţi ale zidului despărţitor de neam răsunară accente româneşti. Cântecul şi versul legănară iarăşi graiul poporului, trecutul fu cercetat, şi mândrele lui chipuri înviorară sufletul, pe când pe de altă parte icoanele lui de groază îl împinseră să dorească mai mult şi mai puternic împlinirea visului său de mântuire.

Strigătul lui Mureşanu însă răsună mai puternic, mai în depărtare, cum fac totdeauna ecourile munţilor şi ale pădurilor. La Românii din poalele Carpaţilor se înfăptui mai curând dorinţa de viaţă liberă şi vrednică de om. Ei uniră mai întâi soarta ambelor lor ţări surori în o singură Românie, dobândiră un puternic scut de apărare în întronarea măreţii dinastii sub cari trăiesc acuma; câştigară apoi neatârnarea şi regalitatea şi putură să-şi întărească atât viaţa materială prin adunarea bogăţiilor, cât şi cea sufletească prin înflorirea minţii.

Mult mai întârziat şi mai trăgănat a fost mersul spre viaţă a Românilor din cetatea munţilor. Aici apăsarea, în loc de-a scădea, spori; durerea pricinuită prin redeşteptare în sufletul ce vroia să trăiască, deveni mai ascuţită, căci acuma îi simţea lipsa; amărăciunea faţă cu o soarte vitregă aproape că ar fi ucis nervul învierii, dacă Românii din cetate nu ar fi avut înaintea ochilor lor priveliştea vie şi îmbucurătoare a celor din afară de zidurile ei, cari se înălţau mereu pe calea propăşirii. Ceea ce susţinù pe Românii din hotarele monarhiei Habsburgilor în lupta lor contra primejdiei nimicirii, fu convingerea adâncă, mai bine zis instinctul ce le şoptea, că atunci, când partea cea mai mare a corpului merge calea vieţii, se vor târâ tot într'acolo şi mădulările încă încleştate în lanţurile grele; că dacă o parte din poporul român a ajuns să se încălzească la soare şi să se bucure de a lui lumină, nu este cu putinţă ca partea rămasă în umbră să nu fie trasă şi ea spre căldură şi lumină.

Şi această propăşire a întregului neam românesc spre viaţă şi neatârnare se înfăptuieşte pe fie ce zi. Marea desvoltare de putere din anul trecut a Regatului român a pus în lucrare o înviorare magică a Românilor oprimaţi. Apăsătorii i-au poftit să se împace, simţeau ei doar' că numai din această împăcare poate să le răsară mântuirea.

Din clipele aceste întreaga lume politică se preface ca prin minune. Alte formaţii nouă iau locul celor vechi şi toate aceste alcătuiri aduc Românilor întremarea speranţelor lor.

Să mai aştepte numai o clipă şi cântecul învierii depline va răsuna şi pentru ei.

„Deşteaptă-te române" va deveni o realitate şi pentru leagănul ce i-a dat naştere şi cugetându-ne la neamul nostru întreg vom putea saluta lumea întreagă cu sfintele vorbe:

Cristos a înviat!

Bătrânețea...

Copil bălai, ce'n taina nopţii clare
îmmărmureşti cu braţele spre lună,
când sună cântec de priveghitoare
şi nimphele în horă se adună —
de vrei să ştii ce scurt îţi este visul
şi farmecul întreg al tinereţii —
alătură-ţi chemarea la aceia
ce plâng din stele imnurile vieţii.

Căci mâine, când spre seară se coboară
în mări albastre soarele de vară,
când fulgeră din lespezile roşii
tăcuţii munţi, departe 'n Răsărit,
vei fi bătrân, bătrân zdrobit ca moşii
cari au iubit ca tine şi-au murit.

Bătrân!... *Întoarce timpurile-acelea*
tu, preamărite 'n toate, Prometheu,
şi lasă amintirea 'n vremi să sue,
când cel de mâine, eri încremeneà
în ori ce 'nfăţişare o statue!
Când braţul său prin taberi era spada
l'al cărei luciu Regi superbi cădeau
sub forţa imperială a verigii —
ori când la jocuri teafăr răsărea,
semeţ ca un Apollo,
din praful sfărâmatelor quadrigii.

Bătrân!... *Nici ochiu de vultur însetat*
de culmi strălucitoare 'n fapt de zi...
un semn rătăcitor de întrebare
mirându-se că poate auzi
viaţa ce s'agită 'n jur... Nici pas
l'al cărui ritm pământul să tresară
şi Zeii să rămâe fără glas.

Pe cât în suflet aur se aşterne
din greul sbor al clipei cercetate,
pe-atâta simte inima mai slabă
şi noaptea ce 'nainte i-se abate.
Căci ochiu acela clar, ce-a desmierdat
atâtea flori, sfidând întunecimea —
visând înaltu, 'ncepe la un timp
să-şi piardă agerimea...
Şi'n locul vieţii, care se agită,
aude 'ncet o muzică de sfere:
Seraficimn, ce plânge-un vis zadarnic
pe-o lume de durere.

Ce vis!... Sub fruntea arsă, ochiul stins
un strop de-argint rostogole pe faţă...
In fuga lui, ca'n luciul unui fulger
să-ţi vezi întreaga vieaţă!
Şi deşirând mărgelele vieţii,
să tremuri nevoiaş pe 'ncheeturi,
apoi să te cufunzi tăcut în noapte,
reamintindu-ţi jalnic
mărgăritarul văduvitei guri.

Ca 'n vis aud în nopţi cu lună plină
cum sferele 'n rotirea lor suspină
şi cum tulburătoare vin din sfere
acorduri vagi de muzici efemere.
Cântaţi, cântaţi din harpele de aur
o, Lari neîndurați ai veciniciei —
şi însoţiţi cu cântecul acelaşi
statornic joc al nestatorniciei!...

Bucureşti, Martie 1914.

Ion Al-George.

Fericiţi sunt cei săraci cu duhul...

De **Dr. Ioan Baciu.**

E zguduitoare legenda jidanului pribeag. N'a vrut să-i dea o clipită de popas Celui gârbovit sub cruce, păcatul şi-l ispăşeşte dealungul miilor de ani, pentru el nu mai este nici odihnă vremelnică, nici odihna de veci a împăciuitoarei morţi nu-i opreşte picioarele pribege fără rost. Neamul ovreesc trăeşte răsleţ în toate colţurile lumii, vaetele ghetourilor cad tâmpite de nepăsarea urei răsvrătite a milioanelor de creştini.

E adâncă concepţia asta filozofică, ruptă dintr'un colţ posomorât al sufletului poporului, un colţ, în care nemărginita iubire, lipsită de orice calcul, stă copleşită de buruiana galbenă a urei animalice. Pentrucă D-zeu, dacă este El părinte iubitor nu ştie pedepsì, pedeapsa poate să fie numai un ghimpe uitat în sufletul omului animalic de pe vremuri. Şi totuşi.... pedeapsa e dela D-zeu, legenda jidanului pribeag, e povestea tristă a întregei omenimi. Dacă fericirea Paradisului a fost aşa de iute trecătoare, milioanele de ani ai ispăşirei ne apasă tot mai greu, povara lor ne atinge partea cea mai senzibilă, ne amăreşte sufletul.

Mentalitatea rasei ovreeşti *speculative* mi s'a părut oarecum în totdeauna tipica reprezentantă a intelectului rece, netulburat de gradele temperaturei sentimentelor. Numai aşa i-am putut înţelege vecinicul neastâmpăr, numai aşa îmi pot da seamă de psihologia nervoasă a ovreiului. Intelectul lui luminat, inima-i pătimaşă îl complică în acel conflict dramatic, în care trebue să cadă individul stăpânit mai mult de speculaţie, decât de căldura inimei. Vieaţa popoarelor mari ne dovedeşte limpede această afirmaţiune: poeticul popor grec antic va fi întotdeauna simbolul seninătăţii, pentrucă vieaţa lui e o lume trăită din izvoarele calde ale inimei, căderea Elinilor e trecerea unei primăveri albastre în toamna melancolică palidă, un joc zburdalnic al nimfelor, stingherit de zorii unei zi posomorâte. Realismul speculativ al poporului roman străluceşte cu raze orbitoare sute de ani, pentru ca să-şi narcotizeze creerii prea obosiţi cu orgii istovitoare: după o vară înflăcărată, o iarnă grea îi ţine simţurile degerate, agonie crâncenă, moarte binemeritată.

E mare deosebirea între concepţia de traiu a Grecilor şi a Romanilor: la Greci e *bine*, ce e *frumos* şi *armonic*, la Romani e bine, ce e *folositor: bene, quod utile;* sentimentul predomina la unii, intelectul calculativ la alţii. Când aceste două concepţii contrare se apropie de povârnişul nimicirei, moartea Mântuitorului pe crucea tâlharilor îi îndreaptă ochii lumii spre o altă cale, mai simplă, mai puţin legată de un bine *senzual*, îi descopere comoara fără margini a schinteii dumnezeeşti în om, îi arată sufletul. Binele vremelnic de pe pământ, sufletul cultivat aici va trece spre binele vecinic din împărăţia cerurilor căci „celor din mormânturi vieaţă li s'a dăruit".

Şi de atunci miliardele de guri au ridicat osanale spre ceruri Celui înviat din morţi, miliarde de inimi frânte aşteaptă cu nădejde regenerarea, sfâşiaţi când de greul material al vieţii, când de îndoiala desperată a lui Faust. Şi legenda jidanului pribeag trăeşte în vieaţa fieştecărui om, care îndrăsneşte să răscolească cât de puţin rostul lumii, scopul final al vieţii. Omul intelectualizat respinge tot mai mult „naivităţile" revelaţiunei divine, bazate aproape exclusiv pe traiul inimei, intelectul se provoacă tot cu mai multă aroganţă la drepturile sale de critic. Valurile pornite de sistemul filozofic raţionalist astăzi sunt munţi puternici, sprijiniţi tot mai puternic de stâlpii solizi ai ştiinţelor exacte.

Ce progres enorm în decurs

Omul lui Dumnezeu

— Nuvelă din viaţa Românilor din Basarabia de L. Dobronravov. —

— Tradusă după originalul rusesc —

de ***Zina G. Moroianu.***

O noapte deasă, de un albastru închis, să 'ntindea de mult deasupra Prutului. Dincolo de apa care murmura lin, se profilau munţii cu pădurile lor, de după care se scurgeau încet sunete depărtate de clopote.

Toader ştia că şi dincolo de apă lumea se pregăteşte de sărbătoarea Paştelor şi sunetul clopotelor îl vestea că lumea are să iasă în curând din biserică cu praporii lucitori înainte, cu multe lumânări aprinse şi că un cântec de bucurie se va auzi...

Toader şedea pe-o bârnă lângă apă. Indărătul lui la moară, se văita şi se svârcolea moşul lui bătrân şi bolnav. Dacă bătrânul ar fi fost sănătos, el s'ar fi dus ca şi 'n alţi ani cu Toader la biserică, dar acum el bietul zace şi oftează. Toader devenise trist. Toţi băieţii, cunoscuţii lui din sat erau acum pe clopotniţă, sau alergau sglobii prin curtea bisericii unde în casa paznicului trăieşte moş Gavril, despre care toată lumea spune că Dumnezeu vine la dânsul. Probabil că şi acum moş Gavril se roagă, plânge şi cântă. Toader îşi zicea: ce s'o fi petrecând oare în satul acela care se zăreşte ziua colo departe sub deal?.. Acolo este o ţară streină, moşul zice că chiar şi regele e strein, dar legea e aceeaşi şi limba tot aceeaşi pe care o vorbesc moşul şi Gavril, şi pe care o vorbeau şi părinţii lui Toader, morţi. Dar nu poţi să treci dincolo căci pe amândouă malurile umblă soldaţii cu puştile şi te pot împuşca. Câte odată câte unul mai îndrăzneţ se furişează cum poate, şi Toader îşi aducea aminte cum adesea auzea noaptea pe cineva umblând pe lângă moara lor, şi apoi dispărând în întunerec, pe unde soldaţilor li frică să meargă, căci ei p'acolo niciodată nu se arătau.

După moară se auzi un glas de femeie şi apoi bolboroseala moşului: Toadere vezi cine-i acolo?

Călcând încet, desculţ cum era, Toader trecu pe bârne prin moara joasă şi întunecoasă cu pietrile mari, şi ajungând lângă uşe întrebă cu vocea stinsă: care-i acolo? ..... Eu ..... eu! ... Cine-i? Eu, nevasta lui badea Ionel, Dochiţa!.

— Moşule e Dochiţa!.

— Las'o să vie, — gâfăi, moşul oftând de durere sub cojocul lui, — dracu le poartă!.

Toader deschise uşa, care scârţîia, şi zări pe tânăra Dochiţă îmbrăcată cu zeghea şi 'ncinsă cu brâul lat de lână deasupra vestmântuluf alb. — Ce mai spui întrebă moşul, aducându-şi mâna lui neagră straşină deasupra ochilor? — Pentru Dumnezeu, pot aştepta pe Ionel aici? — întrebă jalnic Dochiţa, — nu mai pot de durere. Nu vine şi nu vine!

L'am aşteptat după apusul soarelui şi n'a venit.

— Da, unde-i plecat?

— S'a dus peste graniţă să cumpere ceva de sărbători...

Toader se făcu numai urechi. El auzise dela băieţi că şi înainte tot Ionel a fost cel care a trecut mai mult decât toţi dincolo, în România, şi nici odată nu putuse fi prins de soldaţi, care au tras mai de multe ori după el fără să-l nimerească, şi el umbla prin sat şi se lăuda.

Dochiţa şedea jos şi plângea iar bătrânul suflând greu lăsa din când în când să-i scape câte-o vorbă supărată.

— Ar trebui să-i ajungă!... Are să fie prins într'o zi... Are să fie închis la ostrov (aşa zic Românii din Basarabia la închisoare), — şi-atunci o să cauţi tu mult şi bine pe Ionel al tău! După ce este dus? — întrebă moşul.

— După nişte cercei, — răspunse Dochiţa sughiţând.

— Aşa de frumoşi sunt cerceii?

Mosul avù un surâs supărat. ...Frumoşi!... Il prind soldaţii — şi-atunci ai să vezi tu!

După cercei —dar ce, ai înebunit?

Toader pica de somn. Ochii i se închideau de oboseală, dar el îşi ridica pleoapele cu degetele, ca să nu adoarmă şi ca să vadă măcar de departe, cum va trece prin sat Invierea luminoasă.

II.

Dochiţa încetase cu plânsul şi sta tăcută şi nemişcată. Moşul fuma scuipând sgomotos printre dinţi la o parte.

In tăcerea asta s'auzea numai murmurul necontenit şi repede al apei, — şi din când în când un plescăit sgomotos.. Un peşte mare se sbătea în apă..,

Lui Toader începù a i se urî cu aceşti doi oameni tăcuţi, şi strecurându-se încetinel din moară pe bârne, trecù pe lângă roata cea mare sărind încet ca o pisică, pe-o scândură lungă aruncată între moară şi malul apei, — oprindu-se acolo şi ascuţindu-şi urechile, ca să poată prinde sunetele ce veneau din sat. Dar erau puţine... De două ori a scârţâit cumpăna unei fântâni, o căruţă a trecut repede huruind, — şi-apoi iar s'a făcut tăcere... Toader auzise că dacă pui urechea la pământ, poţi auzi tot ce se vorbeşte chiar în satul celălalt. .Trecând încet scândura către mal, el se culcă cu faţa spre pământ, lipind de el urechea ca s'asculte. Intâiu i se părù c'aude ceva, dar nu era decât un sgomot monoton, şi Toader nu putea desluşi de unde vine, din apă sau din pământ. Când ridică capul de pe pământ, — ochii lui zăriră cu spaimă o figură necunoscută, care cobora încet malul înalt. Toader încremenì. — Să fie un hoţ?... Nu, căci hoţii trebue să umble altfel. Şi căznindu-şi ochii prin întunerec, el recunoscù pe moş Gavril. De-odată fel de fel de idei îi năvăliră 'n cap: cum se face că Gavril nu este acuma în biserică?.... Ce caută el p'aici pe la moară?...

Gavril se apropia mereu, şi Toader putù să desluşească în mânile lui un fluer de lemn.

Apropiindu-se bine, Gavril întrebă c'o voce slabă, bătrânească: ce faci băiete?

— Aştept Paştile, — răspunse sfios Toader. — Moşul e acasă?

— Acasă... e bolnav... şi Dochiţa e aici.

— Ce fel de Dochiţă?

— Nevasta lui badea Ionel.

— Aha... ştiu.

Gavril îndreptându-se către scândură şi mormăind ceva pe sub nas, păşi pe trecătoarea şubredă. Toader îl urmărea.

— Ei Petrache te-ai îmbolnăvit? întrebă Gavril întrând în moară. — Asta nu e bine!... Să trăieşti nepoată.

Dochiţa plecându-se adânc se retrase lângă uşe, iar Gavril oftând s'a aşezat lângă moşneag.

Toader, stând lângă pietre, se uita la Gavril cu frică şi curiozitate. Nici odată nu'l văzuse aşa de aproape şi-şi tot zicea: că de ce oare Gavril vorbeşte cu bunicul său tot aşa de deschis ca şi cu alţii, de ce-i zice „tu", şi de ce-i

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de abia un secol, câtă rafinare a minţii omeneşti — totul cu intenţia de a se apropia spre fericire, ci ajunge tocmai la contrarul tragic. Răsfoiţi ori care pagină a istoriei omeneşti şi nu veţi da nici unde de jocul histeric al individului şi al masselor întregi, care vi se înfăţişează în zilele noastre pline de lumină şi de avânt. Iuţeala mijloacelor de comunicaţiune, schinteea electrică e perfectul simbol al traiului modern agitat: precum ne pune'n legătură schinteea electrică cu colţuri ale lumii nevăzute, aşa simţim un dor neastâmpărat de a ne transpune şi fizicul — nu numai gândul — în ţinuturi îndepărtate, pe cari strămoşii noştri le cunoştiau numai din seninele lor poveşti şi erau fericiţi, pentrucă neştiutori fiind, n'aveau dorinţe mari. Pentruca să-mi pot da seamă de chaosul vieţii de azi, am cercat adeseori să mă transpun într'o gară, unde îmi închipuiam că se-'ntâlnesc toate trenurile lumii, ori într'un port unde din uriaşele vapoare debarcă nesfârşiţi furnicari de fiinţe agitate, am concentrat cu fantazia-mi toate minele cu băeşii lor posomorâţi... şi tabloul mi s'a părut desnădăjduitor.

Tragedia civilizaţiei nu mai este astăzi un privilegiu al celor bogaţi, e plaga socială a tuturor claselor; a dispărut sărăcia *fericită*, nepretenţioasă, aşanumitul „stille Winkel“ cu romanticismul lui. Plăcerile s'au democratizat şi ele şi „spleen“-ul gentlemanului blazat a devenit neastâmpărul celui mai calic proletar. Distracţiile cinematografice ieftine întonează tot mai multe coarde, neatinse până acum, necunoscutul scade mereu, iar cel sătul nu mai poate avea pofte: traiul intenziv trebue să fie în defavorul extensiunii şi momentele dureroase, când simţi că prea ţi-ai avansat din conţinutul vieţii, devin tot mai dese, tot mai glăsuitoare.

In val-vârtejul acestei vieţi alergătoare te copleşesc teorii, ce cearcă să te despoaie de ce te legi cu mai multă sfinţenie, ce ţi-au infiltrat părinţii cu atâta grijă, de singura mângăetoare credinţă în Dumnezeu, de alipirea faţă de biserică, cu marele ei trecut istoric pentru neamul românesc. Monistul W. Ostwald d. e. aseamănă biserica cu un monarh puternic sub a cărui stăpânire înfloreşte sute de ani vieaţa cu toate manifestaţiile ei religioase, economice, culturale şi artistice, monarhul moare, dar rămâne pe tron sprijinit de sceptru, osămintele lui însă se sfărâmă, dispar cu anii şi trec în nefiinţă: biserica deci şi-a împlinit menirea... Şi sofisticăriile îmbrăcate în haina amăgitoare a unei poveşti frumoase pătrund, caractere labile se predau convinse şi poate va veni vremea când pentru monarhul mort nu se vor vărsà lacrimi de bucurie ci se vor plânge cele mai amare bocete. Legenda jidanului pribeag iarăşi mă neliniştеşte: intelectul rafinat al popoarelor apusene îmbătrânite îşi transpune productele degenerării şi la noi Românii, abia începători ca factori de cultură, decadenţa ştiinţifică şi artistică corupe şi inimile noastre tinere, abia eşite de sub juguri şi întrate în livezile largi ale voinţei noastre libere.

Pribegim, căutând clipite de linişte, dar neastâmpărul ne mână mai departe... Fericiţi sunt cei săraci cu duhul...

Un ordin al guvernului ardelean contra lui Grigorie Maior.

— 12 Februarie 1768. —

De **Dr. I. Lupaş.**

Se ştie, că Grigorie Maior, înainte de a ajunge episcop, a fost în 2 rânduri unul dintre cei mai temuţi contracandidaţi, atât la 1751 faţă de *Petru Paul Aron*, cât şi mai ales la 1764 faţă de *Atanasie Rednic*. Faţă de acesta din urmă simţindu-şi superioritatea, necontestată de nime nici atunci nici mai târziu, a păşit în mod hotărât potrivnic şi dupăce ar fi fost dator a se supune şi a-i da cuvenita ascultare ca unuia, care deşi îi fusese rival, în urma confirmării prea înnalte devenise episcop şi „stăpân“.

Impotrivirea lui Grigorie Maior, find socotită ca răsvrătire făţişă, comandantul trupelor împărăteşti, generalul *Hadik*, l-a citat la Sibiiu în păresimile anului 1765 şi l-a arestat; iar mai târziu Grigorie Maior fu internat la mănăstirea Muncaci, ca să-şi ispăşească acolo păcatul împotrivirii faţă da episcopul Atanasie Rednic. Deşi s-a dat ordin sever, ca nimenea să nu stea în corespondenţă cu el, Românii de pe atunci au simţit, că acestui om învăţat şi cu sufletul înflăcărat de iubirea neamului său, i se face nedreptate prin îndelungatul surghiun la Muncaci. Interesul, care s-a manifestat din partea Românilor faţă de acest „martir“, îl aflăm exprimat şi în următoarele versuri primitive, pe cari le mai cântă şi azi câte un preot bătrân. Sussemnatul le-am auzit dela preotul Simion Alămorean din Alămor (acesta spunea, că le-a învăţat dela tatăl său, care de asemenea le ştia dela bunicul său).

Plouă, plouă, iarba creşte
Muntele 'nverzeşte
Şi-al meu dor nu mai soseşte
Nice se iveşte. . . .
Plouă, plouă prin copaci
Maior îi rob la Muncaci
„Pentru neamul românesc
Eu aici robesc
C'am vrut să-l scap din sclăvie
Din a lui prostie
Şi-am vrut să-l pun în picioare
Inima mă doare“...

Robia lui Grigorie Maior a ţinut până la 1771, când s-a milostivit Iosif II. a da ordin să fie liberat.

Prin următorul ordin al guvernului ardelean din 12 Febr, 1768 *se interzice tuturor locuitorilor din Ardeal, în deosebi preoţilor români, orice comunicare cu Grigorie Maior, fie în scris, fie cu graiu viu:*

„Sacrae Cae o Regae et Apostolicae Mattis, Archiducis Austriae, Principis Transilvaniae et Siculorum Comitis Dominae Nostrae Clementissimae Nom ne:

Generose, Prudentes item ac Circumspecti, Frater Nobis observande, Honorandi et Benevoli. Salutem et Gratiae Cae-o-Regiae Incrementum. Suam Mattem Sacratissimam tenore Benigni Sui Decreti ad Regium hocce Gubernium 23-tia proximi Ianuarii exarati clementer serioque jussisse, ut omnis correspondentia cum Gregorio quodam Maior ordinis Divi Basilii Magni Religioso, ex hoc Principatu superioribus Annis Ejusdem Altissimae jussu — Munkatsinum in Hungariam transvecto, et actu quoque ibidem existente, sive ore sive scriptotenus fovenda universaliter interdicatur, atque hocce interdictum Debito modo publicetur.

Ad obligationem itaque Dominationum Vestrarum pertinebit injunctam hujus interdicti publicationem ea accuratione in suo circulo instituere, ut hujus notitia ad omnes cujuscumque Religionis hujus Magni Principatus Incolas, praecipue verum Clerum Valachorum, seu Unitum seu non Unitum pervenire possit. Sic facturis Altefata Sua Majestas benique propensa manet. E Regio Magni Principatus Tranniae Gubernio.“

Cibbinii 12-a Februarii 1768.

B. Bajtay m. p. *Stefan Halmágyi* m. p. secretarius.

(Din arhiva universităţii săseşti din Sibiiu).

O poveste în trei rânduri.

Foarte bucuros vă scriu ceva pentru numărul de Paşti. Şi iată ce anume:

Era un om cu mulţi duşmani. Şi el găsise un singur fel de apărare. Să-i roage. In asta nu-l întrecea nimeni.

Şi fireşte că era gazda bătăilor. Intr'o bună zi se găsi un alt om, milos, care să-i dea această învăţătură:

Rogi când n'ai drept, ori când n'ai putere. *Mânile nu-i sunt lăsate pentru aceasta, nici buzele, omului care stă pe picioarele lui, se află pe pământul lui şi e în stare să se apere.*

Iar, dacă, totuşi, el nu ştie decât cântecul milei, cine e mai vinovat: cel ce dă ori cel ce rabdă?

Nu ştiu dacă acela, bietul, a folosit ceva din el.

— Aceasta e povestea fără aluziuni, pe care o puteţi tipări ca atare....

Dar în toate, cerşitul mi-a fost totdeauna peste măsură de nesuferit.

N. Iorga.

Chipuri şi suflete.

— M. Guyan. —

Văd chipuri dulci, încântătoare,
Ochi mari de flacări luminaţi,
Văd ochi, albastri, blânzi, cucernici
Sfioşi înspre pământ plecaţi.

Văd, umeri, cari întrec zăpada
Cu albul lor marmorean
Şi guri, care, zâmbind, arată
Şiraguri scumpe de mărgean.

De multe-ori, când trec agale,
Uitând de-s treaz, ori de visez,
Cu graţii o privire 'mi spune:
Dar sunt frumoasă, nu mă vezi?

Cum stau statuele'n lumina
Care le 'mbracă 'n vălul ei
Stau toate chipurile astea
In mintea mea şi 'n ochii mei.

Frumoaselor, în faţa voastră
Se 'ntreabă gândul meu strein:
Trăesc acestea? Şi 'şi răspunde:
Gândesc atâta de puţin!

Au ce Pygmalion, dând suflet
Acestor chipuri, într'o zi
Le-o spune: O, trăiţi pe lume
Şi fiţi femei, nu jucării?

Lăsaţi nesuferita mască
Să ştim că-i sânge cald în voi,
Aveţi pentru gândiri mărete
Un suflet sincer şi vioi.

Căci tot ce'n inimă v-ajunge,
Lipsit de foc şi sevă, scade.
Ştiinţa-i pedantism ridicol
Şi arta frunză care cade.

Iar noi de crezul vostru râdem
Căci voi prin rugă blestemaţi,
Ca mintea, zăvorite inimi
In pieptul vostru voi purtaţi.

Ah, toate ne despart în viaţă
Şi numai dragostea o zi
De voi ne leagă, ne răneşte,
Dar nu ne poate înfrăţi.

Şi, când în calea ta nici focul,
Nici moartea nu poate să stea,
Putea-vei mulţumi, iubire,
Femeia ce va fi a mea?

Putea-ne-vei uni gândirea
Ca şi pe-al corpului pământ,
Şi să ne porţi uimiţi alături
Pe-aripi de visuri şi de-avânt?

Uitând pământul plin de patimi,
Zbura-vom oare singurei,
Nemărginirea cea pustie
S'o 'mpopulăm cu-ai noştri zei?

O tu, spre care se înnalţă
Neprihănita mea cântare,
Deşi nu te cunosc, mi-eşti dragă
Şi ţi-aş dori un suflet mare.

Şi-o inimă ce se deschide
Spre ori-ce rază de lumină
Ca raza de lumină dreaptă,
Ca ea de caldă şi senină!...

I. U. Soricu.

Robie...

Viaţa cea trăită nu iese, nici-odată, aşa precum şi-o visează, adecă precum şi-o doreşte, omul.. Şi, de aceia, nu e bine să visezi prea frumos, ca să nu fie viaţa un vis urît. Niţă Cremene are destul cuvânt să se bată cu pumnii în cap: n'a avut minte.. Aşa, cel puţin, i se pare, de câte-ori încearcă să facă asemănare între ceia ce a căutat şi ce-a nimerit... E vorba de nevastă.

Toţi flăcăii şi burlacii — iar femeile, fără deosebire — sunt femenişti! Toţi suntem pentru desrobirea femeii.

Bărbaţii, însă, sunt pierduţi pentru cauza femenistă, îndată ce întră în jugul familiei. Cel puţin Niţă, atunci când a rupt-o cu jocul din sat, şi cu şezătorile a întrat în robia nevestii, iar jugul aproape l'a uitat cu totul. Şi acum, după 3 luni de viaţă casnică, se sbate cu gândul, cum s'ar putea desrobi pe sine.

Când era Măriuţa — mai ieri-alaltăeri — fată, era ruşinoasă nevoie mare, era harnică, blânduţă şi mai avea nişte ochi bisericoşi, de ţi se rupea inima.. Mielul lui Dumnezeu, nu altceva! Niţă, pe vremea aceia, tânjea ca un câne jigărit şi umbla pe cale, cum se umblă după mort..

După ce s'a mai vindecat omul, s'a vindecat, însă, şi femeia — şi din mută ce era odinioară, ţinea acum nişte predici, că-şi scotea bărbatul din casă afară; — şi vorbele se rostogoleau pe gură mai iute ca din maşina de puşcat, fiindcă nu trebuia să le aleagă, iar limba biruia atâta.. Când biata Măriuţa ostenea şi nu mai putea să lege vorbele, isbucnea în hohote de plâns şi-şi blestema ceasul în care o născuse maică-sa, Dumnezeu s'o ierte... Niţă îşi punea, atunci, mânile în cap. Odată, însă, ajungând la exasperare, era cât p'aci să le puie în părul Măriuţii; dar repede s'a resgândit şi a alergat să închidă ferestrele, ca să nu o audă vecinii cum strigă după ajutor..

Cu toate acestea, ei, aşa cum erau făcuţi, nu puteau să biruie cu viaţa, unul fără celălalt. Fiindcă Niţă îşi avea slăbiciunea lui — fusese femenist, într'o vreme — iar Măriuţa trebuia, la urma urmei, să ţie un bărbat... De aceia, Măriuţa îl mai lăsa, pe alocurea, şi pe Niţă să-şi poarte căciula, iar Niţă îşi lăsa, şi el, nevasta să-şi ia vînt. De altfel, între tineri cari s'au iubit odată, armistiţiile sunt mai uşoare: mai dă unul, mai lasă celălalt...

Aşa e viaţa, se vede. E greu până te deprinzi. Şi cu cât ştii să rabzi mai mult, cu atât te deprinzi mai bine. Niţă răbda cât zece, răbda ca un mucenic. Şi de aceia, se deprinsese mai bine decât nevasta, care nu-i răbda nimic şi nu-i rămânea datoare cu nici o vorbă. Şi Niţă Cremene răbda mai vârtos pentru că simţise că, cu cât tăcea el mai mult, cu atât măcina Măriuţa mai puţin, şi fiindcă a mai băgat de seamă că era mai rea atunci când îi ostenea gura.

*

Intr'o vreme, pacea se lăsase mai cu temeiu între dânşii. Erau prin săptămâna patimilor şi par'că duhul blândeţii isbutise s'o biruie pe Măriuţa. O duceau în post şi în rugăciune, căutau biserica în fiecare zi, ocoleau vorbele

---

mângâie fără frică obrazul ca unui copil. Intâiu vorba lui Gavril nu s'auzea, el vorbea încet şi nedesluşit, mai apoi devenise mai tare şi Toader înţelegea fiecare cuvânt.

— A venit moşule rândul nostru — oftă Gavril,— ştiu c'a venit... E vremea!

Moşul îşi îndreptă căciula, şi nu zise nici o vorbă.

— Dumnezeu mă cheamă, — continuă Gavril. Şi dacă-ar ti să fie voia Lui, nici Paştile n'ai să le-ajungi, iar când El o vrea, ai să vezi pe toţi îmbătrânind, pe toţi cari astăzi sunt copii, şi sîngur ajungând ca un copil.

— Ce tot vorbeşti de moarte! — îl întrerupse supărat moşneagul, — când ni-o veni ceasul, vom muri cu toţii, ştiu asta...

— Dar eu ştiu, — zise Gavril.

— Ce ştii?

— Ştiu că ciasul meu din urmă a sunat. Sufletul meu plânge 'ntr'una... El tăcù puţin dus pe gânduri, apoi continuă: ...Şi eu nu mai am pe nimeni pe lume. Am avut copii, ei mi-au murit de mult, iar nepoţii mi-au fost ucişi în războiu. N'am nici casă, nici rude, n'am pe nimeni. S'au dus toate ca o apă. Of, of vai de mine şi de mine!

Unde-va departe în sat, s'auzeau clopotele. Gavril îşi făcù cruce.

— De ce nu te-ai dus la biserică? întrebà moşneagul.

— Nu ştiu nici eu... De şaptezeci de ani de când sunt, totdeauna am fost în ziua asta la biserică, dar astăzi nu m'am dus. Umblând pe uliţă parcă mă tot chema cineva aici. Du-te 'mi zicea, du-te. Gavril tăcù lăsându-şi capul în jos. — Dochiţa începù a sughiţa, dar a 'ncetat îndată. Clopotele sunau tot mai tare şi mai chemător. Toader a vrut să iasă pe mal să le-asculte, dar i-era frică să nu'l ocărască moşul.

D'odată ducând fluerul la gură Gavril începù a cânta. Cântecul era jalnic şi duios, pare că plângea cineva, luându-şi rămas bun dela viaţă, dela râu, dela murmurul lin al apei, dela pădurea ce părea adormită pe malul celălalt...

Gavril cântă mult timp. Figura lui slab luminată dela opaiţul de seu părea roşie-vânătă, şi avea o expresie plângătoare, iar ochii-i luceau cum luceşte apa la lumina lunei. Incetând apoi cântecul, el şterse cu colţul dela haină vârful fluerului, şi uitându-se lung la el, îl băgă în sân... Moşul privindu-l, îl întrebà cu voce stinsă: Te duci la biserică?... Roagă-te... Poate mi se face mai bine!

Gavril, fără să răspundă nimic se sculă 'n picioare, sprijinindu-se de un lemn.

— Rămâi sănătos Petrache.

— Mulţumesc d-tale, da unde te duci?

— Nu ştiu nici eu... Gavril avù un râs răguşit. — ...Mă duc, mă duc... picioarele mă poartă, umblă singure, şi eu după ele, împreună cu ele... Rămâi sănătoasă nepoată!

Gavril deschise uşa, şi 'n moară, d'odată cu sunetul îndepărtat al clopotelor, a pătruns un strigăt:

— Stai!... Staaai...

III.

Toader alergase-afară. Soldatul nevăzut striga teribil, aşa că de departe răspundea ecoul.

— Stai!

— Ăsta trebue să fie Ionel! — ţipă Dochiţa alergând prin moară, şi frângându-şi mânile. — El este... E pierdut!...

— Nu ţipa femee, o opri moşul supărat.

Dar Dochiţa n'auzea, şi trântindu-se pe jos îşi smulgea părul bocindu-se: Of, of, of, ce-o să fie acuma, of sărăcan de mine!

Toader vedea pe Ionel c'o golomoază la cap înotând repede spre moară. El făcea gesturi largi cu mânile, cari luceau ca sticla în razele lunei. Gavril care-ajunsese acum în malul Prutului bolborosea: „unul strigă, altu-aleargă“... „Maica Domnului miluеşte-ne pe noi“... Ionel se tot apropia de moară, şi Toader îi auzea suflarea grea şi repede.

In momentul acela toate clopotele din sat au început să sune şi locul dimprejurul bisericei se luminase tare: ieşise cu *Invierea*. Deodată tăind aerul s'auzi o împuşcătură sgomotoasă. Dochiţa crezând că i s'a întâmplat ceva lui Ionel, căzù jos plângând, dar moşul o opri sever: „Eşti singură vinovată!“

Toader care se refugiase de frică la moară, se uita afară pe-o crăpătură largă dintre bârne şi vedea pe Ionel cum s'apropia tot mai mult de mal.

— Stai, strigà soldatul, — stai drace.

Dar Ionel ajungând la mal a luat'o la fugă, trecând pe lângă Gavril. In momentul acesta se auzì o a doua 'mpuşcătură, iar lui Toader îi îngheţă inima de spaimă, văzând că după 'mpuşcătură nu căzuse Ionel, de care nu se mai vedea nici urmă, ci Gavril. Atunci Toader răcni cât îl ţinea gura: Moşule, l'au ucis pe Gavril! Dochiţa auzind aceasta se linişti, încetând d'a se mai văita, apoi făcându-şi de câteva ori semnul crucei, începù a râde.

— Slavă Domnului, slavă Domnului, a scăpat Ionel!

De pe malul înalt se cobora soldatul ţinând puşca gata de tras şi de sub picioarele lui curgea nisipul zuruind.

Oftând şi bolborosind blesteme, se sculă moşul, dându-şi cojocul la o parte. Toader punându-i zăbunul în spate şi ţinându-l de braţ, îl conduse afară din moară pe malul Prutului, unde soldatul aprindea chibrituri ca să vază pe Gavril căzut. A murit? întrebă moşul apropiindu-se. — Mi se pare că da, mormăi soldatul — nu mai suflă. El singur şi-a făcut-o, am vrut să trag asupra dracului aceluia, care-a fugit şi l-am nimerit pe ăsta. Ce să-i faci, trebue să merg să anunţ postul. Soldatul plecă şi lângă mort rămaseră moşul şi cu Toader. Gavril culcat pe spate cu privirea ţeapănă întoarsă spre cer — părea viu. Pe pieptul lui se vedea o pată mare, care creştea din ce în ce, iar printre deschizătura cămeşii o bucată din fluerul sfărâmat de glonţ...

Ingenunchind lângă corpul neînsufleţit al lui Gavril, moşul îşi făcù cruce privindu-l în tăcere, lui Toader i se făcù frică de tăcerea asta şi de Gavril nemişcat.

In aerul liniştit al nopţii s'auzì cântarea depărtată şi Toader desluşi cuvintele:

— Christos a înviat din morţi...

Inzadar se căznea Toader să 'nţeleagă cam pentru ce a fost ucis Gavril — nu putea; el n'a supărat doar nicio-odată pe nimeni. Cât de des îl necăjeau băieţii din sat, arătându-i limba şi aruncând după el cu noroiu. Toader îşi mai aducea aminte cum cânta Gavril pe'nserate din fluer, şi cum se ruga lui Dumnezeu dimineaţa înghenunchiat în ograda bisericei. Şi acuma s'au dus toate. Nimeni n'o să-l mai supere pe Gavril, şi fluerul lui a tăcut pentru totdeauna.

Era grozav şi inexplicabil ca în locul lui Ionel să fie ucis bietul Gavril, care n'a ajuns *Invierea*, şi n'o să mai auză nici-odată nici sunetul clopotelor, nici cântecul oamenilor.....

Toader plângea încet ştergându-şi ochii cu mâneca.

Dar cântarea se'ndepărta din ce în ce, şi numai ca un ecou slab se mai deslusiau cuvintele:

— Christos a înviat din morţi....

Moşul tăcea dus pe gânduri.

———

Biblioteca Universitară Iaşi

Avem onoarea a aduce la cunoştinţă, că am ajuns în posesiunea

Isvorului Béla

apă minerală dătătoare de sănătate, care şi de aci înainte o vindem sub firma

Fraţii FLEISCHER. Târgul boilor Nr. 3.

Cu vânzarea am început din 15 Ianuarie după acelaş sistem ca până acuma. 10 sticle trimise acasă costă 10 bani sticla. Comandele date înainte de prânz se execută după prânz în aceiaşi zi. Comandele se pot face prin telefon (Nr. 318) sau în prăvălia noastră strada Vămei Nr. 23. Atragem atenţiunea, că manipularea apei minerale urmează cu mare îngrijire, sub controla severă a d-lui Ludwig Schuster. Trimţiterea se face punctual de firma Fraţii Fleischer. Reclamaţiuni eventuale ne rugăm a sn-adresa arendaşului sau conducătorului depozitului. Rugându-ne a ne sprijini întreprinderea noastră semnăm cu toată stima

7=50

Fraţii Fleischer, Depozit, Braşov. **Ludwig Schuster,** arendaş, Zizin.

Atelier dentistiscpecial cl. I. de Viena.

CAROL BERNWIESER

Atelir dentisetic, ecipalist în Coroane şi poduri de aur etc.

Oarele pezi dela 9—12 şi 3—6 oare. Duminica şi sărbătoarea dela 9—12 oare a. m.

BRAŞOV, Strada Castelului 46. | Lângă Hotel Continental.

Expert de croitorie încredinţat de Minister

Tellmann Béla

Salon de modă în BRAOV

Franciscosif, Coltul Târgul Cailor esdeupra mag. Sacher

Pregăteşte în atelierul propriu cu lucrători de primul rang **Haine de Domni** din stofe moderne indigene.

Confecţionale de mantale englezeşti pentru dame şi costumuri.

31—50 **Pentru studenţi şi orăşeni preţuri moderate.**

Comande din provincie se execută, fără a lua măsură cu garanţie.

Sa deschis!

Atelierul de fotografie „SOLE"

Aranjament de tot modern.

Tel. 620. — Srtada Vămei Nr. 19. — Tel. 620.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Deschidere de Magazin.

Avem onoarea a aduce la cunoştinţa Onor. public, că am deschis

Depositul Fabricei noastre:

Strada Porţii Nr. 6.

In Magazinul nostru vom vinde produsele noastre, fabricate după principiile cele mai solide, din un material şi de o executare recunoscută de bună. Mai departe un asortiment bogat de **gulere, manjete, cravate** cu preţuri convenabile fixe.

Ne rugăm de sprijinul întreprinderei noastre, şi semnăm cu toată stima:

Fabrica de împletituri şi tricotaj,

J. Teutsch & Cie.

3—3

Atenţiune.

500 perechi încălţăminte, garantat solide, de bărbaţi, dame şi copii, vând — în lipsă de loc — cu 25—30% mai ieftin, decât preţul obicinuit. Totodată atrag atenţiunea Onor. public, că mi-au sosit mari cantităţi de mărfuri de Paşti în bogate şi variate sortimente.

I. SABADEANU,

Magazin de încălţăminte.

8—10 **10. BRAŞOV, Strada Porţii Nr. 10.**

Se caută stofe de haine cu metru şi preţ ieftin, cât va dura depositul

Pentru sezonul de primăvară şi vară 1914.

In atenţia On. public cumpărător.

Am onoarea a aduce la cunoştinţă, că din causa renovărei Magazinului meu, primesc comande pentru haine bărbăteşti din depositul meu de stofe englezeşti lucrate după cel mai modern fazon, cu preţuri foarte ieftine.

Poftiţi a folosi această ocasie căci preţurile ieftine durează numai timp scurt.

Serviciu punctual.

Rugăm să fiu onorat cu comande cât de multe semnez

cu stimă

Kosa Albert

Magazin de haine Braşov Str. Mihail Weis Nr. 6.

Se caută stofe de haine cu metru şi preţ ieftin, cât va dura depositul

---

Am onoarea a aduce la cunoştinţa On. public, că am deschis — în **BRAŞOV, Strada orfanilor N-ru 13,** un —

Atelier de croitorie pentru bărbaţi.

Cu praxă şi experietă câştigată în ateliere de croitorie de rangul prim pot corespunde cerinţelor celor mai minuţioase, lucrez

Costum pentru bărbaţi, modern stofă de lână					
curată cu	—	—	—	50, 60, 70, 80	K
Jachetă	—	—	—	60, 70, 80, 100	„
Pardesiuri	—	—	—	50, 60, 70, 80	„
Costum de salon, frac	—			70, 90, 110	„

7—52

Execut ori ce lucrare ce se ţine de branşa croitoriei cu preţuri solide pe lângă responzabilitate.

Rugându-mă de sprijinul On. public semnez cu toată stima

Ioan Şerbănescu croitor pentru bărbaţi.

Automobil de închiriat

pentru curse mai mici şi mai mari la

Mihail Mooser

BRAŞOV,

Strada Porţii Nr. 39.

Telefon 354.

15—50

! Desfacere totală concesionată de autorităţi !

Din cauza desfacerei magazinului **Dumitru Berbecar,** Numai timp scurt urmează vânzarea totală cu preţuri scăzute.

BRAŞOV, Strada Hirscher 7. 15—150. Telefon 487 Oarele de vânzare dela 8-12 şi 2-6.

TIPARUL TIPOGRAFIEI A. MUREŞIANU BRANISCE & COMP BRAŞOV.

Prăvălie de încredere! Fondată în 1898!

GEORGE BUCĂ

CROITORIE PENTRU BĂRBAȚI,

Brașov, Strada Prundului No. 45.

Casele proprii. (Din sus de internatul școalelor.)

Recomandă atelierul său de croitorie, unde se confecționează după măsură tot felul de haine bărbătești precum **costume, sacouri, jachete, redingote, fracuri, smokinguri, palteane, pardesiuri, reverenzi pentru preoți și uniforme pentru studenți.**
Pentru sezonul de primăvară și vară au sosit un asortiment de stofe englezești și indigene prima calitate.

Executare solidă pe lângă prețuri moderate. 3—10

ATENȚIUNE.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. public ca vând mobile ce le-am transportat în Hala de mărfuri (Podu bătușilor) Strada Hirșer Nr. 1, cu prețuri scăzute.
Odae de durmit modern mobilată cu prețul de 540 K.
Mobile pentru bucătărie, și prânzătoriu cu **prețuri foarte scăzute.**
— Garantez pentru lucru bun și solid. — 14—50

JOSEF GRIM

Mechanic, tâmplărie pentru zidiri, instalații interne,
BRAȘOV, Strada Lungă Nr. 115. — Telefon Nr. 16

MIHÁLY JENŐ

CROITOR DE HAINE BĂRBĂTEȘTI MODERNE.

BRAȘOV, Târgul inului Nr. 26, etajul I.

aduce la cunoștința On. public, că pe lângă croitoria pentru bărbați, am înființat și

Croitorie pentru dame.

Confecționez ori și care îmbrăcăminte pentru dame, costume, bluze, rochi după cea mai nouă modă, pe lângă prețuri moderate.
Cu ocaziunea sesonului ce se apropie rog sprijinul Onor. public pentru amândouă întreprinderi.

— 25 Cu distinsă stimă **MIHÁLY JENŐ.**

A sosit: un mare asortiment de **haine moderne, de primăvară, pardesiuri, haine pentru bărbați, băeți și copii, Costume și jachete penru fetițe, în magazinul**

Depner, Roth & Westemean,

BRAȘOV, Strada Vămei Nr. 3.

Ori cine se poate convinge înainte de și procura haine, despre **calitatea bună, executarea modernă și solidă a hainelor.**

Prețuri moderate fixe.

Comande din provincie se esecută iute și punctual. 7—25

Joi în 2 Aprilie se începe vânzarea unui vagon cu vase de

Majolica și porcelan de Karlsbad

cari se vor vinde cu prețuri ieftine,
în Târgul Boilor la steagul alb, în magazia:
LANG, ROZENTHAL & PALMHERT.

Așa de ieftin nu a fost nici odată! fără concurență:

Farfurii fine de porcelan dela **10 fileri** în sus,
Filigene de cafea și ceai dela **8 fileri** în sus,
Farfurii fine solide cu fleri de **20 fileri** în sus.
2—3

Dacă toate sunt scumpe,
Cumpărați vase ieftine de porcelan!

De vânzare

Subscrisul aduce la cunoștința On. public, că are de vânzare **2 mașini de lustruit lână** (Pelzmaschine), **1 Contin** care scoate firele de tors.
Deosebit de acestea **2 torcătoare cu câte 60 fuse** pentru tors lâna, împreună cu toate cele trebuincioase la ele cu transmision, roate etc.
Mai departe am de vânzare și **2 case** în stare bună în comuna Turcheș Nr. 592 și 593 împreună cu alte mașini noi, ca cele de sus numite.
Doritorii de a cumpăra să se adreseze la proprietarul 2—5

Nicolae Beșleagă,
comuna Turcheș Nr. 592.

Abonamente la
„Gazeta Transilvaniei",
se pot face ori și când pe timp mai îndelungat sau lunar.
Administr. „Gazeta Transilvaniei".

Anunțuri
primește Administrațiunea Gazetei Transilvaniei cu prețurile cele mai MERODATE.

Vă rugăm să priviți vitrinele la

LANG, ROSENTHAL & PALMHERT

Târgul boilor Nr. 1. BRAȘOV, Strada porții Nr. 4. (38—50)

SAMUEL LIPOT

Cel mai mare magazin în Ardeal de

haine gata pentru bărbați, băeți și fete.

Brașov, Târgul Inului 31—33 (Palatul Czell).

Mare ocasiune de a cumpăra.

Toată marfa din prăvălie se vinde cu prețurile de fabrică, cât va ținea depositul, fără obligament de a cumpăra.

Reuniunile au favorul de prețuri scăzute. 25—30 Ori și ce concurență eschisă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

rîte şi tot ce nu se cade. Măriuţa păea mai odihnită şi nu mai zicea către vecine: „încremenitu' ăsta al meu, ci „Niţă bărbatu-meu".

Când Isus era încă neîngropat, pe cruce, Niţă o ducea, cu Măriuţa, de par'că erau în săptămâna luminată. Şi ca să-i îmblânzească încă şi mai mult inima, îi aducea omul aminte evanghelia cu Maria Magdalena, care-i spălase Mântuitorului picioarele..

După Inviere, însă, Măriuţa par'că începea să-şi mai ia seama şi se învârtea prin casă tot mai înţepată.. Când au ciocnit pentru întâia-dată, oul lui Niţă s'a spart, iar Măriuţa căuta în ochii omului ei cu un fel de trufie, precum ca să se ştie că tot femeia are să poarte căciula. L'a certat, apoi, că alte neveste au fost mai îmbrăcate la biserică.

Dar, cum veghiase toată noaptea, s'a potolit de la o vreme, s'a lăsat pe pat şi a aţâpit..

Niţă, care, pe lumină, nu-şi mai văzuse nevasta durmind şi care nu mai cunoscuse atâta pace, par'că se simţea uşurat.. Işi aduse aminte că trebuia să dea grăunţe la pasări şi ieşi tiptil în cămară, luă cu pumnul şi începu să risipească prin curte...

De sus, de pe tărie, soarele risipea şi el puzderie de raze — şi avea din belşug pentru întreg cuprinsul... Cununile înflorite ale cireşilor, merilor şi caişilor râdeau de atâta lumină.

Niţă şezuse pe prag şi se gândea, aşa singur, la zădărnicia lucrurilor omeneşti. Găinile, adunate unde bătea soarele mai bine, într'un fel de consiliu, vorbeau domol, cu întreruperi lungi, cum fac Saşii lângă sticlele cu bere..

Un trecător strigă, bucuros: „Cristos a înviat!", iar Niţă răspunse, cu ochii către uliţă, că e adevărat că a înviat...!

Apoi, se uită, cu grijă, înapoi, să vadă dacă nu i s'a deşteptat nevasta,... în vreme ce o găină, care venise iară la grăunţe, îi ciugulea talpa cismei..,

Romulus Cioflec.

Biruitorul.

Scene din actul al doilea.

SCENA IV.

Susana.—Şi va să zică rămâne cum ai spus? Nu ţi-e milă de vărul tău? Nu ţi-e milă de mine? Şi doar te-am lăptat la sân! Erai copilul soru-mei. Şi-ai copilărit cu Stefan. Şase mii de lei, după *un an* ca ăsta. De unde să-i dea el? Gândeşte-te, Emil, gândeşte-te că el mai curând zice: Dumnezeu să'l ierte pe unchiul-meu!

Emil.—E dator?

Susana.—Da. Dar nu Mariei, ci lui Teodor. Şi Teodor a fost fratele meu. Şi, dacă ţi-a lăsat ţie tot, nu trebue să ne năpăstueşti. Dă'mi poliţele, că sunt la tine! De ce pornim asta?

Emil.—Eu nu vă năpăstuesc. Vă cer ceia ce v-ar fi cerut şi unchiu, de-ar fi trăit. Banii sunt ai Mariei!

Susana.—Da Maria a ştiut vre-odată că Teodor i-a fost tată. A ştiut ea că noi i suntem rude? Nu ştii tu de câte-ori se plângea Teodor că el nu ştie că-i părinte?

In scrisorile lui e vre-un rând dela ea?

Emil.—Nu-i ea de vină. De ce-aţi lăsat-o la mă-sa?

Susana. — Bine, cât a fost mică. Dar de când s'a mărit. E de douăzeci şi unu de ani. S'a gândit ea că are tată? Şi ţie ţi-e dragă. Crezi tu c'o să ţie la tine? Nu l-a preţuit pe tată-său, n'o se te preţuiască nici pe tine. Dă-mi poliţele.

Emil. — Nu se poate!

Susana. — Mă laşi să plec cu lacrămile'n ochi?

Emil — Cu propuneri de ăstea să nu mai vii!

Susana. — Nu mai viu. Plec. Nu mai viu. Ia-o, Emil, pe Maria şi fii fericit. Risipeşte'ţi dragostea pentru fata crescută de femeia, care l-a nenorocit pe unchiu-tău şi fii fericit. Dă averea unchiu-tău femeei care şi-a bătut joc de el, de noi toţi...

Emil. — Nu ei. Mariei!

Susana. — Maria tot de ea ascultă, de femeia, care ne urăşte, care o vieaţă 'ntreagă l-a hulit pe Teodor. Fii fericit, Emil. (Ieşind). Nu mai viu. Ba am să mai viu odată. Am să viu să te mângâi, când te vor arunca în prăpastie. Ba nu. Nu viu nici atunci! (Iese plângând).

SCENA a VI.

(*Emil. Maria*).

Maria. — (Intrând). Aici eşti?

Emil. — (Intinzându-i mâna). Numai singură?

Maria. — Vine şi mama cu trenul de şapte. A fost oprită de nişte rubedenii. (Privind împrejur). Asta-i casa tatei?

Emil. — Da. Cameră de burlac. Dar avea mult gust.

Maria. — (O prindu-se în faţa portretului lui Teodor). Uite-l!

Emil. — Când era mai tânăr.

Maria. — Nu-l mai ţin minte. Ce nenoroc a fost în familia asta! Nu ştiu ce blestem a fost aici.

Emil. — A fost într'adevăr un blestem. Toate se pot însă îndrepta spre bine. Nu crezi?

Maria. — (Privind pozele celelalte). Cine ştie! Uite şi fotografia mea! Şi cede cărţi! (Răsfoind câte-va din cărţile depe etajeră), Mai multe de istorie. Şi-o biblie.

Emil. — Citea mult. Nu-i plăcea însă filosofia. Spunea că asta şi-o face omul singur. Vieaţă dela vieaţă.

Maria — (înduioşată). Şi registrele. Ce blestem. Ce vieaţă!

Emil. — Să le lăsăm astea. Ai venit să vezi ce ţi-a rămas.

Maria. — Tu crezi că eu nu m'am gândit nici odată ce bine ar fi fost să ştiu că am şi eu tată?

Emil. — Poţi şti de-acum înainte. Va fi poate cam greu. Dar eşti la etatea când cine-va va poate să-şi dea seama de ce face!

Maria. — Emil, dar ce mi s'a spus mie, nu se potriveşte cu ce văd. Despre tata toţi spun bine. Şi mama mă'nvăţase să-l cred un monstru. Toţi mă stimează, tocmai pentru-că sunt fata lui!

Emil. — A fost un om bun care a'nţeles durerile tuturor, pe care însă nu la'nţeles nimeni. Care a iubit pe toată lumea, dar pe care nu l-a iubit nimeni!

Maria. — Şi eu abia după moartea lui le aflu ăstea.

Emil. — Ce uşor îl poţi face să se bucure în mormântul lui.

Maria. — Ce vrei să zici?

Emil. — Mario!

Maria. — Sunt adevărate cele ce se spun. Ce-a zis el pe patul de moarte? E drept ce spun doctorii?

Emil. — Stai colea liniştită. Să nu mă iei drept nebun! In faţa ta stă omul cel mai limpede la judecată.

Maria. — (aşezându-se lângă el). Dar, Emil, esplică-te!

Emil. — Cred că de toată purtarea mea de până acum n'ai să te plângi.

Maria. — Nu.

Emil. — Dacă azi îţi vorbesc aşa (arată portretul lui Teodor) el e de vină. El n'a făcut să te iubesc altfel decât pe o vară. Şi la moarte mi-a cerut să-i făgăduesc că voi ţine la tine. Am făcut-o. Şi toată averea lui e la mine. Unele datorii mai mărunte n'au nici o însemnătate.

Maria. — Şi ce avere mi-a rămas?

Emil. — Cam o sută treizeci de mii de lei.

Maria. — Şi ce vrei tu!

Emil. — Nu'ţi fac nici o tiradă. Averea ta e a ta, deşi, după dorinţa tatălui-tău, ar trebui să rămână a mea în cazul când tu nu vrei să-mi fii nevastă. Poftim. (Ii dă un teanc de hârtii) Aici sunt bonurile. Banii sunt depuşi pe numele meu de unchiu. Când ne vom întoarce o să ţi-i dau.

Maria. — Şi cum să'ţi mulţumesc pentru toate?

Emil. — Să'mi spui fără de nici un înconjur: Vrei să faci voia tatălui tău?

Maria. — (apropiindu-se mai mult de el) Vreau, Emil. Vreau!

Emil. — (cuprinzându-i mânile) Şi ai să fii bună?

Maria. — Bună. Şi-am să te iubesc mult. Tu mă iubeşti, Emil, Nu-i aşa?

Emil. — (sărutându-i mânile) Lumina mea! Draga mea! Copilul meu frumos.

Maria. — Şi tu ai să fi bun, Emil. Nu-i aşa? (Il sărută.)

Emil. — Uite-te lung la mine şi vezi dacă pot minţi. Mi-eşti dragă. Mai mult nu ştiu. Mai mult nu pot să ştiu.

Maria. — Casa n'o vindem. Câte odată o să venim să stăm aici. Ce colţişor liniştit.

Emil. — (arătând spre portretul lui Teodor) Şi chipul omului bun o să ne privească cu ochii înduioşaţi şi o să ne zică: Fiţi fericiţi!

Maria — Emil, dragul meu Emil.

Emil. — Icoană frumoasă!

Maria. — Şi mama, deci se va opune, se va opune. Am ascultat-o destul. Acum vreau să merg pe picioarele mele. Am avut un tată cinstit şi nu m'a lăsat să'l cunosc. Dar tu l-ai iubit, Emil, şi'n locul meu. Şi pentru asta mi-eşti drag Mă ierţi tu că n'am ştiut să-l preţuesc? (Soarele ce apune bate în ferestri.)

Emil. — Şi-or să apună toate patimile. Şi eu voi munci cu drag pentru tine, pentru mine şi pentru ai noştri. Şi tu vei fi tovarăşa bună, izvorul de îndemnuri noi...

Maria. — Şi el (cu ochii la portret.) O să mă ierte. Tată, mă ierţi tu?

Emil. — Şi dacă cei din jurul meu şi al tău se opun, o să-i împăcăm pe toţi. Cu dragostea noastră o să spulberăm ura şi blestemul. Şi-or să vadă casa noastră plină de dragoste şi de lumină şi-or să 'nceapă să ne iubească şi ei...

SCENA XI.

Emil. — Vine moşul!

Maria. — Acum poate să vie. Stai şi-i vorbeşte, mamă!

Tinca. — Ba nici decum. Nu vreau să-l văd. (iese.)

Manole. — (Intrând abătut) Aici?

Emil. — Moşul!

Maria, — Moşul nostru!

Manole. — Eu! (către Maria) Tu cine eşti? Ce cauţi aici?

Maria. — Eu ştiu că sunt fata lui Teodor Miron şi nepoata dumitale, a lui Manole Miron. Am venit în casa tatei. N'am voe?

Manole. — Hm. Acum?

Maria — Moşule, ce vină port eu?

Manole. — Nici o vină. Dar ce cauţi aici?

Emil. — Să vedem ce-i cu averea rămasă. Bine că venişi şi Dumneata!

Manole. — Da? Bine c'am venit! Să dai cheile dela casă şi Dumneaei să plece! In casa fiu-meu să nu mai vii cu femei. Ai înţeles?

Emil. — Moşule... Dar, ştii, unchiu...

Manole. — Nu vreau să ştiu nimica. Ştiu că'i mort de trei săptămâni, şi pe mormântul lui nu-i o floare.

Emil. — Se vor sădi. Am comandat un monument frumos. Maria o să samene flori. Chemăm şi-un preot.

Maria. — Da, moşule.

Manole. — Nici un da. Aţi venit ca nişte corbi să vedeţi ce-a rămas în urma lui. Uite revolverul de-asupra patului. Sfeşnicile sunt de argint. Nu le luaţi?

Emil. — Moşule, ascultă!

Manole. — (furios) Tu să taci. Tu eşti vinovatul cel mare. Acum te-a orbit de-abinelea. Să ieşiţi!

SCENA XII.

Aceiaşi, Tinca.

Tinca. — (Intrând ameninţătoare). Să nu strigi aşa că'mi sperii fata, moşule!

Manole. — (surprins) Şi tu erai aici? In casa asta tu? Ai plecat odată cu ruşine de aici. Cum îndrăsneşti să te mai întorci? Credeai că dac' a murit el, şi dacă nebunul de colo n'are pic de mândrie, nu e nimeni care să poarte grije de casa asta? O voi păzi eu de iazme. Eu cu bătrâneţea mea. Da. Aici a suferit el, a plâns şi şi-a ascuns ruşinea. Aici. Aici. Cunoşti casa? Tu ai adus nenorocul peste ea!

Emil. — Moşule, lasă-le astea!

Manole. — Iar vorbeşti? Dar până acum au ştiut de el? L-au întrebat vreodată ce'l doare? Hai, Emil? Ţi-e dragă vară-ta! Aşa ai să mori şi tu, sărace! Ce caută femeia asta aici? N'a tocat după divorţ o avere? Ii constituise dotă nebunul. Am avut şi eu un fecior. Şi mi l-a orbit o desmăţată. Şi mi l-a batjocurit. Şi mi-a murit feciorul ăl frumos la spital. Şi nimeni nu mi-l răzbună. Să ieşiţi. Ieşiţi toţi! Afară! (Să îndreaptă spre portretul lui Teodor.) Teodor, Teodor, ţi-au întrat duşmani 'n casă. Şi nimeni nu-i opreşte! Teodor, Teodor, ţi-au întrat duşmani în casă!...

(Cortina).

I. U. Soricu.

„Neamul tău şi arhiereii mi te-au dat".

(Ioan 18, 35)

Zilele săptămânii mari ne amintesc de tragedia universală de acum, aproape 2 milenii.

Un popor fanatic îşi aşteaptă pe „Cel promis" cu veacuri înainte de autorităţile sale sfinte şi profetice. Toate scripturile se ştiricesc pe vremea lui August, să se afle dacă „Noul născut în Vitfleem" este „Aşteptatul"... Şi mărturia lor aşa de clară şi sigură, le umple inima de a fi „poporul cel ales" li nutreşte speranţe în visuri măreţe pentru viitor. Gloria unui neam e'n floare, căci vede învăţaţi din depărtatul Orient închinându-se luminei apărute pe orizontul Palestinii, iar domnitori că încep să-şi simtă clătinându-se temelia tronului lor. Cu cât „Unsul" Domnului se apropiă de începerea chemării sale, cu atâta mai radios tresăriă mândria poporului. Entuziasmul şi însufleţirea acestuia pentru Cristosul său — dupăce el păşi în public — se potenţă aşa de tare, încât numai mult, decât după o activitate de 3 ani, — fiind Ierusalimul în pregătirea sfintelor Paşti, îşi deschise larg porţile „Impăratul lui Israil". In Dumineca Floriilor, Iisus e întâmpinat, de mulţimea întregii Palestini adunate în capitală, de departe, afară de zidurlle cetăţii. E adus în triumf în Sion. Bărbaţi şi femei, tineri şi bătrâni, îl salută cu ramuri de finic, aşternându-şi hainele pe cale prosternându-se cu faţa la pământ în semnul celei mai profunde devotări. Ierusalimul tresări în uralele şi strigătele iubilare de „Osana" adusă „Impăratului ce vine în numele Domnului". Atâta însufleţire până la delir nu mai văzuse nici un membru al casei lui David, la poporul israilltean! Parecă acesta îşi ajunse în acele momente realizarea tuturor visărilor de veacuri.

Dar focul entuziasmului aprins la aceşti Orientali — nu ţinu mult. El se stinse pentru a se aprinde din nou, dar acum în ura cea mai nepotolită faţă de Iisus. Obiectul ovaţiilor şi uralelor însufleţite de mai înainte, deveni tirul atacurilor veninoase, al batjocurilor răutăcioase din aceleaşi guri. Ce esenţială schimbare, în decurs de abia 2—3 zile! Câtă prefacere radicală a sufletelor, în clipele fugare de peste noapte! Ce degenerare, câtă cufundare morală la un popor în aşa scurt timp! Pare că un suflu necurat a stins de pe ogorul Iudeei grăunţele curat şi bogat al idealului, lăsând pământului fript şi sărăcit, cenuşa şi cărbunele negru al sufletelor duşmane. al inimilor răsbunătoare. Aşa de iute s'a prefăcut focul fierbinte al ovaţiilor sincere în tăciunele fumegând al cererilor de răzbunare, al setei după sângele jertfei umane. In locul „Osanalelor" dela Florii, văzduhul dimineţii din Vinerea Patimilor îl răniau fioroasele răcnete de „răstigneşte-l, răstigneşte-l." Şi cererea nestatornicilor, a trădătorilor s'a împlinit. Tronul davidic oferit de căläi fù înlocuit de cruce — obiectul cel mai dispreţuit pe atunci. Intronarea împărătească, fù substituită prin crucificarea hoţiască. Cum se esplică atâta ingratitudine, ce a provocat acest sfârşit tragic?

Iudeii — deşi mărturia profetică despre Mesia, eră destul de clară — nu înţeleseseră menirea adevărată, nici rolul specific, pe care aveà să'l joace Iisus în istoria omenimii. Ei cu un trecut glorios, cu promisiuni măreţe pentru viitor, aşteptau — în starea de supuşi ai Romanilor — pe un astfel de Erou, care îi va dezrobi de lanţurile păgâne, îi va conduce victorios în răsboaie de cucerire, întemeiând şi întinzând împărăţia iudaică peste lumea întreagă.

Dar s'au înşelat!

Chemarea lui Christos erà cu mult mai *universală*, decât să fie restrânsă la un singur popor, Menirea lui cu mult mai *ideală*, decât să îmbrăţişeze nişte dorinţi trecătoare. *Scopul* lui cu mult mai *binefăcător*, pentru de a nu fi dejosit la nedreptăţi sociale.

El a venit ca să reformeze societatea omenească, punându-o pe temelia de granit a iubirii reciproce, a dreptăţii universale şi a adevărului etern.

El a venit să dea cugetului şi faptei omeneşti un avânt mai nobil, mai ideal, dezrobindu-le de cătuşele reci ale materialismului.

A venit să restabilească armonia universală: a creatorului cu făpturile, a domnitorilor şi guvernatorilor cu supuşii, a popoarelor şi indivizilor întreolaltă.

Clătind palatul acestei armonii. în care „mila şi adevărul s'au întâmpinat, dreptatea şi pacea s'au sărutat," Christos a trebuit să dărâme putredele barace ale nedreptăţii şi violenţii, ale asupririi şi minciunii, El a fost necesitat să spulbere totodată şi visurile megalomane, dorinţele egoiste ale ludeilor, Aceştia au şi simţit nimicirea falşului lor ideal, de atâtea ori, de câteori Iisus a îndigitat că, împărăţia lui nu e din lumea aceasta", că învăţăturile şi sfaturile lui ţintesc întronarea altei împărăţii de viaţă superioară care poate începe aici prin adevăr şi dreptate, dar floarea ei se'nalţă sus în cer, unde este propia împărăţie mesianică.

Pentru mărturisirea adevărului a venit Iisus, a acelui adevăr ce răneşte interese strîmte, distruge credinţe false, spulberă nădejdi deşarte. Pentru acest adevăr a venit şi lui s'a jertfit.

Iar dacă celce n'a ştiut să apere în scepticismul lui, încorporarea adevărului — „zis-a Pilat luì Iisus, ce este adevărul?" — el necunoscând adevărul, a rostit un adevăr de vecinică actualitate arătând şi adâncimea tragediei universale în *„Neamul tău şi arhiereii mi te-au dat! Ce ai făcut?"*

Dr. C. Papuc.

Teatru pentru popor.

Tănase — tâmplaru'.

(Actul prim.)

După *Holberg*,

Holberg (1684—1754), „Molièrul nordului" cum i se zice cu drept cuvânt, a scris o mulţime de piese teatrale, comedii, cari au pus bazele teatrului danez. Cea mai cunoscută comedie a sa este cea de faţă, prima piesă teatrală scrisă în limba daneză. Traducătorul german o intitulează *„Der politische Kanngiesser"*. I-aş zice *„Politicastrul"*, dacă n'ar fi piesă pentru popor. E o satiră a meseriaşului, care nu-şi vede de meseria-i cinstită, ci face „politică" înaltă. Cum se frige, lăudându-se, că el ar conduce mai bine şi cum se roagă cu lacrămi în ochi să fie eliberat do sarcina de primar, când vre-o câţiva mucaliţi îl declară, de haz, primar. Prelucrarea mea e după traducerea lui *Prutz*.

Persoanele actului I:

Sfredeluş, calfă la Tănase, maistor tâmplar.

Sandu, calfă la Tănase.

Zoiţa, nevasta lui Tănase, maistoriţa.

Doi copii.

Scena I.

Sfredeluş: Iacă! Iar mi-a căzut corajia, fire-ar ea a naibii să fie! Vreau să vorbesc cu maistoru' Tănase şi să-i cer fata de nevastă. M'am logodit cu ea de multă vreme, nu-i vorbă, aşa, în taină. Şi-acum iacă, a zecea oară îmî iau inima în dinţi şi 'ncerc să m'apropiu de casa maistorului, da' mereu mă 'ntorc îndărăt. (se scarpină în cap.) O să mă apuce de cap mama, biata, că *ea* mă tot trimite. Prost obicei mai am şi eu, nu-i vorbă: de câte ori vreau să ciocănesc la uşe, par'că m'ar trage dracu' de mânecă. Da', bagă de samă, Sfredeluşe, că obraznicu' mâncă praznicu' — ian ciocăneşte odată zdravăn în uşe! — Da' să mă dichisesc nitel mai întâi de toate. Vezi aşa. Maistoru' e nu ştiu cum de-o vreme încoace. Par'că a mâncat ceapa ciorii! (Işi desface legătura dela gât şi şi-o leagă din nou, îşi scoate un pieptene din buzunar şi se piaptănă, mai apoi îşi curăţă ghetele.) Aaaşa, acum, nu-i vorbă, pot să mă arăt şi eu: da' acum, să ştii, că am să ciocănesc. Să mă ia dracu' dacă nu ciocănesc! — Nu mă trage cineva de mânecă? Corajie dragă, corajie! N'ai făcut nici o blăstămăţie, ce naiba?! Nu-i vorbă, mai mult de un picior dela maistor' nu pot să capăt. (bate 'n uşă.)

Scena a II-a.

Sfredeluş şi *Sandu.*

Sandu (intră mâncând o bucată de pâne unsă cu unt): Servul Dumniavoastră, maistore Sfredeluş, da, cu cine doriţi să vorbiţi?

Sfredeluş: Aş vorbi, bucuros cu stăpânu', dacă-i singur.

Sandu: O da, e singur, da' — ceteşte!

Sfredeluş: Are el timp să cetească atâta? Mereu ceteşte şi tot ceteşte!

Sandu: Trebue să ştii, mult stimate Domnule Sfredeluş, că maistorul nostru e mai întâi de toate tâmplar şi mai apoi face *politică* dela roată!

Sfredeluş: Păi, cum se potrivesc astea două laolaltă?

Sandu: Aşa am spus-o şi noi la început. De câte ori lucră ceva, par'că e-afurisit lucru' lui. Par'că e ceva dintr'ale politicei în el şi noi trebue să-l reparăm. Lucră cam puţin stăpânu' nost! De altfel, dacă ai ceva de vorbă cu el, poţi să întri în odaie.

Sfredeluş: Cam aşa, Sandule, am o vorbă maaare cu el: vreau să-i cer fata de nevastă. Ce zici la asta? De mult ne-am promis noi unu' altuia.

Sandu: Mare vorbă, n'am ce zice! Da' să nu te superi, maistore Sfredeluş, bagă-ţi minţile 'n cap, atâta-ţi spun, bagă-ţi minţile 'n cap când vorbeşti cu el, fiindcă trebue să o începi a dracului pe domnie, să vorbeşti par'că ai fi cu nasu 'n nori. M'ai înţeles? Că a naibii s'a mai făcut stăpânu'-nost de-o vreme 'ncoace.

Sfredeluş: Nu, zău, asta n'am s'o fac! Sânt un meseriaş cinstit, care n'a învăţat să facă la proconeli şi să vorbească păsăreşte; o să-i spun pe şleau, că mi-e drag de fată şi să mi-o dea de nevastă.

Sandu: Nimic mai mult? Atunci ai sfeclit-o — să-mi tai capu' dacă n'ai sfeclit-o. Cel puţin aşa trebue să începi să-i ceri fata: fiindcă şi deoarece... Trebue să ştii, maistore Sfredeluş, că ai de furcă cu un om *luminat*, care nu face, alta ziulica şi nopticica întreagă, decât că ceteşte la gazete şi cărţi politice până l-o apuca odată nebunia. De câtăva vreme se uită la noi, toţi, numai cu coada ochiului, peste umeri, ca la nişte proşti şi guri-căscate şi pe mine nu mă strigă altfel decât: mă, prostovane!, blăstămatule! Da' ce face cu nevastă-sa! Hei! nu mai e lucru frumos, zău aşa! De aia, de vrei să pui mâna pe fată, *bine* trebue să urmezi sfaturile mele.

Sfredeluş: Ori ce-ai zice, eu n'am să mă ţin de prostiile astea. — Am să-l întreb pe şleau: mi-o dai, ori nu mi-o dai? (iese.)

Scena a III-a.

Sandu singur.

Sandu: Lucru' ăl mai blăstămat la însurătoare e să ştii cum să peţeşti. Greu lucru! M'am dus şi eu odată 'n peţite, da n'ai putut să scoţi o vorbă, nici cu cleştele ăl mare din gura mea, patru-spre-zece zile încheiate. Ştiam eu că trebue să 'ncep cu: „fiindcă şi deoarece" te am dragă, da' nu ştiam să mă omori, ce am să zic după asta. N'am fost leneş şi m'am dus la Toderiţă Căpeţel, că ăla te învaţă minunat ce ai să faci când ai dat de dracu' şi ăla mi-a scris pe o hârtie ce am să vorbesc cu socru', adecă: socru, dacă s'o brodi bine treaba. Da' când să gat cu poliloghia, mi-a rămas vorba 'n gât şi am căutat în zadar prin buzunare — hârtia ca'n palmă zău aşa! Nici socru, nici fată n'am păpat!... Da' uite că vine maistoriţa. (iese).

Scena a IV-a.

Zoiţa, Sfredeluş, apoi *doi băieţi.*

Zoiţa: Grozav şi cu bărbatu-meu ăsta! Cât e ziulica nu-l afli în atelier şi nu-şi bate capu' de loc cu lucru' lui. Numai de-aş şti ce naiba face. Da', ian te uită, trece domnu' Sfredeluş. Nu poftesti în casă, domnule Sfredeluş?

Sfredeluş: Nu, mulţam, doamnă maistoriţă, că vă sânt prea puţin pentru aşa ceva.

Zoiţa: A, ce vorbe sunt astea?

Sfredeluş: Pe bărbatu' Dtale l-au apucat pandaliile să se ţină de politică şi o să ajungă mâne-poimâne primar. Meseriaşi de teapa noastră despreţuieşte D-lui şi se crede mai înţelept decât filozofu' lumii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Zoița: Nebunu' și prostu' de el! Ce-ți bați capu' cu maistoru'?! Mai că-mi vine să cred, că o să ajungă să-i curgă zdrențele după ei și să cerșească după un codru de pâne, decât ca să ajungă primar vreodată. Dragă domnule Sfredeluș, nu trebue să te uiți în gura lui și nu trebue să te lași de dragostea, care-o simțești pentru fată-mea.

Sfredeluș: Bărbatu'-Dtale jură, că n'are să o ia altu', decât numai un „om", minune mare.

Zoița: Și eu mai bine-i sucesc capu', decât să capete un bărbat ca ăsta! Da' ce, de oameni mari ne arde nouă?

Sfredeluș: Eu din partea mea știu că vreau să trăiesc cinstit, din meseria mea cinstită. Tata, D-zeu să-l ierte, a fost tot ca mine, meseriaș, și *meseria-i plug de aur,* care o să mă nutrească și pe mine, de-o vrea Dzeu. — Da' vine un băiat. Vrea să vorbească cu D-ta (întră un *băiat.)*

Zoița: Ce vrei puiule?

Băiatul: Acasă-i maistoru'?

Zoița: Nu-i acasă; da' nu-mi poți spune și mie?

Băiatul: Mama întreabă dacă sânt gata scaunele, că le-a dat de trei săptămâni; și noi am trimis de zece ori după ele și zice că tot de nas ne-ați purtat cu vorba.

Zoița: Roagă pe mamă-ta, dragă, să nu se supere, că scaunele, or fi gata mâne, neapărat. (băiatul pleacă.)

Al doilea băiat (întră și vorbește): Tata întreabă încă odată — da știu că nu vă mai dă de lucru! — dacă nu mai e gata dulapu' ăla nou, pentru mama. Zice că l-ar fi putut căpăta de o sută de ori de când l-a poruncit. Da' nici n'o să mai căpătați ceva dela noi!

Zoița: Ascultă, scumpul meu băiețel, dacă vreți să se gate repede, să mă rugați pe mine, că bărbatu' meu are de câtă-va vreme gărgăuni în cap și nu-ți ajută nimic, dacă-i vorbești de tâmplărie. Și să crezi, drăguțule, că are să fie gata dulapu' până Sâmbătă sara; să mergi sănătos. (Băiatul iese.) Vezi acum, dragă Dle Sfredeluș, cum merg lucrurile la noi; pierdem din pricina tândălelii bărbatu' meu un mușteriu după altu'.

Sfredeluș: Nu-i de loc pe-acasă?

Zoița: Rar de tot, și de câte ori e acasă, vede cai verzi pe pereți și nu-i stă mintea la lucru. Nu cer altceva dela dânsu', decât să bage de samă de lucrători; ți-ai găs't-o! Ce lucră singur și-așa trebue să lucre iară, din nou, calfele. Vezi, aici vine Sandu, Dlui poate să adeverească spusele mele.

Scena a V-a.

Sandu, Zoița, Sfredeluș.

Sandu: Afară așteaptă un om, doamnă maistoriță, și cere bani pentru cei patru stânjini de lemne, cumpărați ieri.

Zoița: Da' de unde să mai dau bani? Să aștepte până o să vină bărbatu'-meu acasă. Nu poți să-mi spui ce-mi face bărbatu' cât ține ziulica de lungă?

Sandu: Dacă o să tacă doamna maistoriță, ca peștele 'n tău, — am să-i spun.

Zoița: Zău, Sandule, n'am să te spun nimărui.

Sandu: Ține în fiecare zi adunări și povestește totdeauna verzi și uscate, de *ale politicei* — cu vreo doisprezece maistori împreună.

Zoița: Și unde țin adunările alea?

Sandu: Odată la unu', odată la altu'. Astăzi, — da' să nu vă pună păcatele să mă dați de gol! — astăzi vreau să țină adunarea aici, la noi.

Zoița: Haha, *acum* pricep eu de ce mi-a dat mereu sfatu' să mă duc în povești la Anicuța!

Sandu: Doamna maistoriță poate să plece, da' să se 'ntoarcă repede și să-i prindă cu mâța 'n sac. Ieri au ținut adunarea lor la Dumitrache Cărăbăț. Hm, i-am văzut și eu pe fereastră. Steteau toți smirna în juru' mesii și maistoru' nostru în capu' mesii...

Zoița: Ii cunoști pe toți?

Sandu: Ba bine că nu! Ascultați: a fost, mai întâi și mai întâi, maistoru' nostru și cu crâșmaru' — ăștia-s doi, apoi a mai fost Dumitrache Cărăbăț, cojocaru', trei; Alisandru Răcămete, fieraru' — patru; apoi Căpețel, cinci, Butoiaș, șase; Lisandru Cărămidă, din colț — șapte.

Sfredeluș: Ăștia-mi sânt tocmai potriviți să'mi vorbească de politică! Și nu i-ai auzit ce povesteau?

Sandu: Cum nu? Am ascultat multe, da' n'am cam priceput eu toate. Auzeam numai că dau jos de pe tron împărați și regi și miniștri și că pun alții în locu' lor. Apoi vorbeau de vămi și de războaie, de negoț și de aeroplane; apoi au început să răsfoiască prin cărți și să se uite în atlasuri. Cărăbăț era cu o scobitoare de dinți în mână — par'că era secretaru' adunării.

Sfredeluș: Ha, ha, ha, când l-'oiu mai întâlni pe drum, am să-i salut așa: bună ziua, dle secretar!

Sandu: Bine, bine, da' să nu te ia gura pe dinainte, Doamne iartă-mă! Dracu' s'a prinde cu oameni de ăștia, cari dau jos de pe tron împărați și regi, ba chiar și pe primari!

Zoița: A vorbit și bărbatu-meu?

Sandu: Nu prea multe, că sta numai pe scaun și se gândea din greu și pâfăia din lulea, pe când ăilalți vorbeau și când isprăveau ăilalți cu poveștile lor, el spunea vorba ai mai de pe urmă!

Zoița: Da' nu te-a recunoscut?

Sandu: Nu m'a văzut, că eram într'altă odaie. Da' și dacă m'ar fi văzut, nu s'ar fi învrednicit să mă cunoască, că tăia un obraz ca alte alea, de par'că ar fi fost primaru'-primarilor, când primește pe un ministru, și mai multe nu Când ajung oamenii în adunare, par'că nu mai văd cu ochii ca toți muritorii. Nici chiar pe prietinii lor nu-i mai văd.

Zoița: Vai, biata de mine! Bărbatu'-meu ăsta mă aduce încă 'n mare nenorocire, de-o auzi primaru' și ai lui că taie și spânzură, după pofta inimii. Bagă numai de samă: mâne-poimâne o să avem polițai la poartă și o să-l ducă pe bărbățelu' meu în temniță.

Sandu: Ușor se poate întâmpla așa ceva. Primăria n'a fost nici odată așa de aspră ca acum. Nu ți-l scapă 'ntreg orașu'!

Sfredeluș: O măgărie! Ce să faci altceva decât să râzi de oameni ca ăștia: ce se pricepe croitoru' și văpsitoru' la politică? In loc să-i fie frică, o să râdă una sdravănă primăria de ei.

Zoița: Tot vreau să încerc să le întru cu ușa 'n casă. Să mergem înlăuntru până una-alta.

Horia P.-Petrescu.

Șarpele de aur.

De *Leon Lafage.*

Paul perdu în club tocmai trei sute de franci. Cu alte cuvinte și-a perdut toți banii lunari ce-i primise de acasă înainte cu o zi. Căci Paul era student la Sorbona. Scotocì prin buzunare și văzu că mai are abia șase franci și câteva centime. Era desperat. Căci pe de seară învitase la supeu, într'un restaurant de pe Champs Elisées, pe d-ra Lili, o drăgălașă elevă de la conservator. Ar fi avut o distracție suavă. Dar acum, nu putea face altceva, decât să-și ceară scuzele. Pe telefon, de sigur. Dar motivul? A... un caz de moarte ne așteptat în familie, trebue să plece acasă momentan. Natural. Bună idee!..

Și Paul întră în o cafenea să telefoneze. Se așeză la o masă și ceru un absint. Voia să combineze bine planul să nu se blameze cumva.

— Proastă idee — își zise el. Lili nu o va crede și în urmă poate afla că a fost o minciună.... Dar iată o altă idee salvatoare. Și privi cu oare care plăcere la bastonul său, ce-l pusese pe masă.

— Acest baston mă poate salva.

Și în adevăr bastonul era un obiect de preț. Ii-l făcu cadou o mătușe a sa bogată, când a trecut primul examen la Sorbona. Era din lemn de abanos și mânerul înfățișa un șarpe încolăcit; era o lucrare de artă din aur masiv.

Paul plăti absintul, eși din cafenea și luând o birjă, zise către birjar:

— La Muntele de pietate.

Paul era vesel de ideia sa. In fine totuș va avea o seară plăcută cu momente dulci, cari nu se uită poate nici odată.

In curând birja se oprì în fața unui local, pe pereți cu placarde afișate în neorânduială. Era casa de amanete. Paul întră înăuntru unde i-se înfățișă o privelește neplăcută.

Sala era ticsită de oameni, cu toții în haine sărăcăcioase. Pe fața lor se vedea imprimată tristețea, în diferite nuanse, iar unii priveau cu ochi încruntați și nepăsători în jurul lor. Ișì dăduse întâlnire aci un colț de miserie a Parizului. Și aceasta mulțime era invălită în un aier greu, stricat, pe care îl înfecta mai ales soba, cu mirosul nesuferit de cărbuni. Paul voia să scape cât mai curând din acest loc sinistru. I-i se făcu rău și de odată deveni palid la față.

— Poftim și șezi domnule — se auzi atunci glasul unei domnișoare tinere și fata îi făcù loc lângă ea pe bancă.

Paul urmă învitării și văzù îndată că șade lângă o fată parisiană vorbăreață și veselă.

—Atât de mică e sala aceasta—începu domnișoara. — Ce aier înfundat! Și cât trebue să așteptăm! Dar mi se pare, că te simți mai bine?

Paul spuse câteva vorbe de mulțumită, apoi privindu-o mai cu atenție, văzù că din fața ei brunetă se reoglindează tinerețea și acea nepăsare de griji, care lui îi făcea plăcerea întotdeauna.

— Cât de mult ne ține aci! — zise din nou fata.

— La noi — îi reflectă Paul surizând — se spune despre oamenii cari n'au răbdare, că se grăbesc asemenea tinerilor fidanțați.

— Ei, și dacă de astădată ar fi spus întocmai adevărul?

— Primește felicitările mele, domnișoară.

Conversația, care începuse atât de veselă, deveni tot mai intimă. Fata i povesti lui Paul multe de toate. Ea se numea Lucia Camine și era muncitoare în o mare magazie de pe Faubourg Antoine. Logodnicul ei era tâmplar, dar tâmplar de lucruri de artă, domnule. E un băiat voinic, amabil și de temperament vesel.

Viitorul nu le cauza nici o grije. Vor trăì din câștigul lor. Locuința și-o vor aranja pe încetul. Vor fi cruțători...

— E lucru greu, când doi oameni se iubesc — zise Paul gânditor.

Fata începù să rîză.

Dar tinerii logodiți erau trudiți de alt necaz. Nu aveau parale să facă o nuntă frumoasă, la care să învite prietinii și rudele. Să-i trateze cu mâncări și cu de-ale beuturii, și să fie muzică și dans.

— Chiar de aceea am venit aci, zise Lucia, să fac logodnicului meu o surpriză.

— O surpriză?

— Da, așa este. Mama are un ac de piept, o broșă de mare valoare, care e în stăpânirea noastră din moși-strămoși. Broșa e de aur și împodobită cu mărgele scumpe și cu diamante. N'am voit să o amanetăm nici chiar în iernele geroase, când pe la noi e grea viața. Acum însă mama, văzând că sunt atât de nenorocită și că în lipsa de parale trebue iarăș să amânăm nunta, mi-a zis:

— Iată aci este acul bătrânesc, du-te și-l amanetează. Când veți avea bani îl veți scoate.

Am sărutat pe mama pentru bunătatea ei și am venit aci. Ce fericit va fi logodnicul meu! Căci eu așa cred, că voiu primi pentru broșă cel puțin o sută de franci. Ce zici dta?

Și Lucia deschise cu respect o cutioară veche de piele, în care se afla o semicoroană împestrițată cu mai multe puncte lucitoare. Paul observă la cea dintâi privire că „giuvaerul" nu e de preț. Broșa, care a trecut în familia Camine de la mame la fice și nepoate ca un obiect scump, nu era altceva decât o bucată de aramă, încărcată cu mărgele simple și cu imitații de sticlă. Nu valora decât poate câți-va franci.

Atunci Paul a fost cuprins de un sentiment de durere nespusă. Vedea cum se amăgește sermana fată, care în luziunea ei era atât de fericită. Și i se părea că simte durerea și desperarea ei când i se va spune la cassa de amanete:

— Nu putem da nici o para pentru acest ac.

Lucia puse acul în cutie și întrebă pe Paul:

— Ce zici, domnule? Acul e foarte frumos.

— Foarte frumos, dră.

Și-l cuprinse mila.

In timpul acesta în sală întrau necontenit oameni cu obiecte pentru amanetare. Inghesuiala era tot mai mare. Lui Paul i veni atunci o ideie generoasă.

— Dră Lucia, dă-mi cutia cu juvaerul. Eu străbat prin mulțime, scot un număr de prețuire și atunci te chiamă după număr.

In câteva momente Paul se înapoiă, îi dădu un număr și cutia cu acul. Bastonul însă îi lipsea. Il dăduse la prețuire.

— Numai giuvaerul îl primesc ca amanet—zise el. Cutia e aci, pune-o în buzunar.

Dar era perplex temându-se, să nu deschidă Lucia cutia și să găsească acul de piept, pe care ea îl știia dat ca amanet. In cele din urmă Lucia mai privì odată cutia și o vîrì în buzunar.

— Numărul optzeci și patru, optzeci și patru — să auzi un glas de la casă.

Toți își examinau tăblița cu numerele.

— E al dtale, dră Lucia — zise Paul.

— Poftim e aici, strigă Lucia îmbujorată și făcându-și loc prin mulțime.

— Da, numărul optzeci și patru. O sută și optzeci de franci. Ești mulțumită?

— Da, da!

Și Paul văzù de la ușă, cu câtă satisfacție și fericire număra Lucia piesele de aur. El, asemenea mulțumit în suflet, eși repede în stradă și întră în cea dintâiu cafenea ce o găsì în cale, ca să telefoneze d-rei Lili, cerându-și mii de scuze.

trad. *sm.*

Circulațiunea sângelui și Arteriosclerosa.

De **Dr. Ioan Popp,** c. și r. Medic-Colonel în retr. în Sibiiu.

Care știință ne poate fi nouă mai folositoare decât știința despre noi înșine, adecă despre trupul nostru? Trupul nostru nu este cea mai mare și mai minunată construcțiune, pe care a făcut-o natura, deoarece asemenea minuni și enigme se află și în cea mai mică celulă a plantelor și a — animalelor. Dar trupul nostru este cea mai complicat compusă zidire a lumei organice. Scrutarea acestui organism complicat e dar cea mai înaltă problemă impusă minții omenești. O facem aceasta nu numai dintr'o datorință internă a noastră, a tuturora pentru cunoștință și adevăr, ci și pe motiv că din această cunoaștere de sine putem trage foloase, cari pentru noi și binele nostru sunt de cea mai de căpetenie însemnătate.

Cea mai mare minune a structurei corpului nostru este, că nenumăratele lui organe singuratice sunt împreunate într'un organism unitar, încât activitatea fiecărui organ singuratic să potrivește scopurilor și trebuințelor organismului întreg. Cum e posibilă o astfel de lucrare comună și neîntreruptă a tuturor organelor singuratice, e o întrebare — de a căreia deslegare completă stăm încă departe. Atâta însă știm, că conlucrarea aceasta comună depinde dela esistența celor două mari întocmiri trupești, adecă dela *sistemul nervos și dela aparatul vaselor de sânge.*

Prin sistemul nervos se transmite din fiecare parte a trupului orice acțiune la locurile centrale și de aci iarăși la diferitele părți a trupului. Sistemul nervos mijlocește nu numai știri dela lumea din afară pentru trupul nostru, ci face și pe mijlocitorul cel mai conștiențios despre toate stările mai de căpetenie și schimbările chiar ale trupului nostru. Trebuința aparatului al doilea din trupul nostru, adecă — a — sistemului vaselor de sânge ramificat în toate părțile, constă în faptul că un sistem de țevi transportează toate materiile trebuincioase dela o parte a trupului la cele-lalte. Pe cât de bine se îngrijește sistemul nervos de serviciul de înștiințare, în modul cel mai perfect organizat, pe atât de minunat mijlocește aparatul vaselor de sânge serviciul de transport, încât mai perfect nici nu se poate închipui. Sosirea exactă și predarea materielor destinate pentru espedare se face cu o iuțeală, cu o punctualitate și încredere, care ar putea servi instituțiunilor noastre postale de stat de un model, neajuns până acuma. Cea mai mare minune este, că fiecare particică de material ajunge, fără a se indica vre-o adresă, totdeauna sigur la locul destinațiunei. Inima, care bate neîntrerupt, este puterea motrice a sângelui.

Circulațiunea sângelui a fost descoperită de medicul englez *Haxwei* în anul 1628 cu ajutorul vivisecțiunilor, un exemplu acesta spre a dovedi cât de neapărat de lipsă sunt vivisecțiunile pentru scrutarea physiologică. Circulațiunea sângelui prin întreg trupul omenesc se întâmplă cam la o minută până la 1¼. Țevile, prin cari trece sângele, nu sunt rigide, ele să pot strânge și lărgi. De aci urmează apoi, că circulațiunea sângelui să poate acomoda fiecărui organ a trupului după trebuințele lui. Elasticitatea lor contribuie la curgerea sângelui mai departe. Pereții vaselor de sânge sunt pentru anumite materii permeabili, de aceea între țesăturile trupului și între sânge este un schimb neîntrerupt. Dacă considerăm aceste calități însemnate ale vaselor de sânge, putem ușor cunoaște, ce însemnătate au dânsele pentru întreg organismul trupului — dacă sunt sănătoase.

Pe de altă parte o boală sau indisposiție a vaselor de sânge trebue să aibă pentru singuraticile organe ale trupului urmările cele mai periculoase. Ca fiecare organ astfel și vasele de sânge se uzează prin funcționarea lor. Stricăciuni externe, cari întră în sânge influințează deasemenea pereții vaselor de sânge și astfel să esplică desele schimbări stricăcioase ale acestor vase. Aceste schimbări se cuprind sub numele de *„Arteriosclerosă"*. Vasele de sânge abnormal schimbate îngreunează circularea sângelui și conturbă funcționarea normală a organelor. Cu cât influințează mai multe stricăciuni asupra corpului, cu atât mai ușor se ivește Arteriosclerosa.

In contrast cu vasele de sânge normale, elastice, cu suprafața internă lucie netedă, vasele în mod arteriosclerotic schimbate au suprafața internă dură și colțuroasă. Unele părți se simțesc în urma încrustărei cu săruri de var ca osificate. Inainte de toate sufere elasticitatea păretelui vaselor; îngroșarea pereților poate aduce o strângere a vaselor de sânge. Cumcă schimbările arteriosclerotice influințează în mod nefavorabil funcționarea vaselor — este evident. Inima trebue să lucre cu mult mai intensiv și mai tare, ca să împedece resistențele frecărei la suprafața — internă a vaselor, puterea repede de acomodare a vaselor de sânge față de trebuințele schimbăcioase ale organelor scade, arteriile rigide nu să mai pot lărgi în mod corăspunzător ele devin frangibile. Din această cauză urmează sângerarea creerilor (așa numita *„lovire de gută"*) la persoane, cari sufer de arteriosclerosă acută a arterielor creerilor. Arteriosclerosa decurge sub diferite forme: odată sub forma unei aprinderi de creeri, altă dată a unui morb de inimă sau de rărunchi ori de pântece etc.

Care este cauza ivirei Arieleriosclerosei? Prin ce se naște dânsa? Putem noi să împedecăm ivirea ei ori cel puțin să-o amânăm? Iată ce răspunde la această întrebare renumitul Profesor și Consilier intim Strümpel din Berlin într'o conferență mai recentă:

Arteriosclerosa e resultatul comun al tocirei arteriilor în funcțiunea lor. Lucrarea trupească peste măsură, nutrirea prea abundantă, abusul de alcohol și nicotin sunt cele mai de căpetenie și mai influințătoare stricăciuni. Lucrarea spirituală ca atare nu influințează în mod stricăcios, — dacă însă e împreunată cu tot soiul de iritațiuni, — cu nelinișteș și oboseală continuă, — atunci și ea promovează desvoltarea Arteriosclerozei. Diferitele morburi infecțioase, cărora fiecare om e espus mai mult ori mai puțin, — deasemenea pot pricinui stricăciuni arteriilor. De o însemnătate deosebită este și îmbolnăvirea syphilitică a vaselor de sânge. Din toate acestea se deduce că Arteriosclerosa nu se naște numai dintr'o singură cauză, ci este rezultatul comun al tuturor stricăciunilor, cari vatămă în decursul vieții vasele sângelui. In primul loc *Alcoolul și Nicotinul.* Pustiirile și stricăciunile, cari le cauzează alcoolul, *sunt enorme.* Acestea sunt descrise pe larg și în mod foarte instructiv în broșura mea din anul 1911 *„Alcoolul și sistemul nervos"*.

Nicotinul în efectele lui otrăvitoare nu e de comparat cu *influința pustiitoare* a Alcoolului. Chiar la nașterea Arteriosclerosei joacă Nicotinul un rol mai mare decât alcoolul. Cine a avut prilej de-a cerceta pe morbosii din țările ostice ale Europei, unde fumatul de cigarete peste măsură este la modă, acela se poate convinge, că în cele mai multe cazuri de sclerosă a arteriilor inimei a Aortei și arteriilor estremităților *Nicotinul este primul făcător păgubitor.*

Influința cafelei asupra nașterei Arteriosclerosei nu pare a fi așa de mare, deși nu se poate nega, că și cafeaua multă poate pricinui stricăciuni vaselor de sânge, precum și abuzul de ceai. La bătrânețe mai înaintată să bolnăvesc îndeobște la fiecare om vasele de sânge (arteriele), dar înbolnăvirea lor prea timpurie depinde dela deosebita influințare a amintitelor stricăciuni, afară de aceasta însă și dela puterea de resistență individuală, care o au vasele de sânge față de acele stricăciuni. Această putere de resistență este foarte variată — după constituțiunea deosebită a fiecărui om. In unele familii există o deosebită dispoziațiune ereditară pentru Arterioselerosă, pe când alte familii sunt libere.

Prevenirea Arteriosclerosei e una din cele mai de frunte datorii ale Higienei poporale atât individuale cât și generale. Cari puncte trebue mai cu samă observate și strict urmate se poate vedea din cele zise până acuma, să înțelege că o vieață rațională și diatetică să nu să înceapă atunci, când deja să arată primele simptome ale morbului ci să fie începută deja din tinerețe. Aproape toți oamenii doresc să ajungă la adânci bătrânețe și fiecare ar voi bucuros să știe arta de-a lungi viața.

Singurul mijloc de-a *lungi* viața — este *de-a nu o scurta.* A face aceasta nu e lucru așa greu, numai cât trebue început de timpuriu. De aceea o instrucțiune a tinerimei noastre în toate întrebările hygienice e de foarte mare însemnătate și foarte de lipsă. Abia în timpurile mai nouă încep oamenii să înțeleagă că cunoștința trupului nostru în multe privințe este de mai mare însemnătate ca cunoștința amănuntelor gramaticale ale limbei latine sau a răsboaielor Romanilor vechi cu popoarele vecine. Datoria higienei poporale este deci, să se îngrijească, ca o sucrescență cât se poate de sănătoasă și sdravănă să substituiască crengile vechi și uscate ale trupinei poporale și ca aceste mlădițe să se desvoalte puternic și cu tărie spre bucuria și fericirea noastră a tuturor românilor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj